PROVA
MAGAZINE
VOL. I
KASIM-ARALIK
FİYAT: 7₺

Şevket Altuğ ve izleri

FLÖRT | SAGE FRANCIS | KAYRA | ÇAĞRI SİNCİ | KAM ATA | ERCAN MEHMET ERDEM
ŞENOL ERDOĞAN | BATUHAN DEDDE | MEHMET BERK YALTIRIK | TANER AY | TAHA ULUKAYA (FİLMLER VE FİLİMLER)
ALTAY KENGER | FATİH DALCI | CİHAN ÇETİN | BERNA ÖZÇELİK | VURAL ARLIER

PROVA MAGAZINE

İMTİYAZ SAHİBİ & GENEL YAYIN YÖNETMENİ
ALTAY KENGER
FATİH DALCI

YAYIN KURULU
ALTAY KENGER
FATİH DALCI
VURAL ARLIER
BERNA ÖZÇELİK
CİHAN ÇETİN

ÇEVİRİ EKİBİ
ALTAR PARSSOY
DAMLA GÜR
GUERRILLA REPUBLIK (KONUK)

REDAKSİYON
ALTAY KENGER
FATİH DALCI

TASARIM, MİZANPAJ
FATİH DALCI

KAPAK İLLÜSTRASYON
REHA AKAR

İÇ SAYFA İLLÜSTRASYON
KNYSH KSENYA

SOSYAL MEDYA SORUMLUSU
AHSEN KUMCAĞIZ

İLETİŞİM

FACEBOOK: @PROVAMAG
INSTAGRAM: @PROVAMAG
TWITTER: @PROVAMAG

PROVAMAGTR@GMAIL.COM
0541 794 8668
0507 084 0536

HER HAYAT BİR PROVADIR!

Prova Mag; Altay Kenger ve Fatih Dalcı'nın senelerdir süregelen "kalıcı bir şeyler üretme" arzusunun ve devamında üzerinde uzun vakit düşünülüp yaratılan birçok farklı fikirden sonra, bir gün Bilecik Otogarı'nda otururlarken gerçekleştirmeye karar verdikleri bir projenin yazılı ve basılı eseridir.

Prova Mag; fikrî yaratılışı itibari ile şiirsel hatlara sahip olmasından ötürü, çizgisi doğrultusunda ihtiva ettiklerini, başta fikrî kurucuları olmak üzere, hiçbir yönetmen ve editöre bağlı olmadan oluşturan otonom bir eserdir. Prova Mag; otonom oluşunu, içerisinde ağırladığı yazar ve şairlerin ve ayrıca konuk sanatçıların tüm söz ve görüşlerinden bağımsız olmasıyla sağlamaktadır.

Prova Mag; fikrî yaratılışı itibari ile günümüz basım-yayım çarklarına diş olmayı kendine ilke edinmiş basılı ürünlerin emsâli bile olmamayı kendine ilk ilke edinmiş bir eserdir. Prova Mag; günümüz toplumunun hazmı kolay tüketim araçlarından olan bu basılı ürünlerin rekabet piyasasına asla girmemekle beraber, bu basılı ürünlerin, siz değerli okurlarımıza sunduğu, kalem dâhi oynatılmadan üretilmiş içeriklerinin üstünde ve ötesinde içerikler sunuyor.

Prova Mag; sanatını icra etmek için alın teri döken insanları maddi metalar maksadı ile değil, sanata ve insana verdiği değeri kalıcı hâle getirmek maksadıyla içerisinde ağırladığını söyleyen ve bu fikrinden dönmeyeceğinin sözünü veren bir eser. Her şeyden önce insana, emeğe ve sanata sonsuz saygı duymasından ötürü insanı, emeği ve sanatı metalaştıran basılı ürünleri katiyen tasvip etmiyor ve beraberinde bunun kendi geleceğinde örneğinin asla olmayacağının da sözünü, siz değerli okurlarına veriyor.

Prova Mag; siz değerli okurlarının şu anda bu satırları okuyor olmasından her ne kadar haz duyulan bir eser ise de, yine siz değerli okurlarına basılı eser olmanın kalıcı devamlılığının sözünü vermiyor. Günümüz iletişim ağlarının çeşitliliği ve etkileşim olanaklarının bolluğu neticesinde Prova Mag; ileride tamamen farklı ve alışılmamış bir formda da devamlılığını sürdürebilir.

Prova Mag; size profesyonel düzeyde bir eser olduğunu vaat etmiyor. Her kutsal metinde de defalarca anlatıldığı ve sizin de bildiğiniz veya bilmek olduğunuz üzere; her hayat bir provadır. Prova Mag; adını aldığı bu mottoda da belirtildiği gibi, hayatın ve hayatın içerisindeki her uğraşın asıl eser için bir prova olduğu görüşüne sarsılmaz bir sadakat ile bağlı olduğunu söylüyor ve söylemeye devam edecek.

Prova Mag; vakti geldikçe yayınlanması planlanan gelecek sayıların provası niteliğindeki bu ilk sayısını gururla sunmanın haklı gururunu yaşıyor!

SÖZLÜ ÖYKÜ SANATI: STORYTELLING

FATİH DALCI, ALTAY KENGER

İNSANLIK TARİHİNİN EN ESKİ VE İLKEL DÜRTÜLERİNDEN OLAN YAŞADIKLARINI ANLATMA ALIŞKANLIĞI DEVİRLER İÇERİSİNDE ÖNCE SÖZLÜ EDEBİYAT İLE KENDİSİNE KARŞILIK BULURKEN DAHA SONRA YAZININ KULLANIMININ YAYGINLAŞMASI İLE KALICILIĞINI ARTTIRMAYI BAŞARDI VE YILLAR İÇERİSİNDE COĞRAFYALARDAN İKLİMLERE KADAR BİRÇOK DEĞİŞKENE GÖRE KENDİSİNİ EVİRMEYİ VE DEVRİNE AYAK UYDURMAYI BİR ŞEKİLDE BAŞARDI.

GÜNÜMÜZDE İSE SÖZÜN KENDİSİNE EN ÇOK YER BULABİLDİĞİ MÜZİK JANRLARINDAN OLAN RAP MÜZİĞİN BİR ALT JANRI OLARAK ADLANDIRABİLECEĞİMİZ STORYTELLING; MERKEZİNE YAŞANMIŞ VEYA YAŞANMASI MUHTEMEL HİKÂYELERİ ALAN, SÖZÜ BAZEN KARAKTERLERİN BAZEN DE ANLATICININ AĞZINDAN AKTARAN VE DİNLEYENLERİ -MÜZİĞİN DE RİTMİYLE- ANLATTIĞI HİKÂYENİN MERKEZİNE ÇEKEN SÖZLÜ BİR SANAT.

STORYTELLING'İ, JANRIN DÜNYACA ÜNLÜ USTALARINDAN OLAN SAGE FRANCIS'İN AĞZINDAN DİNLERKEN ÜLKEMİZDE BU TARZIN BAŞARILI TEMSİLCİLERİ KAYRA VE ÇAĞRI SİNCİ DE ONA EŞLİK EDİP, OLAYIN ÜLKEMİZE NASIL AKSETTİĞİNDEN BAHSETTİLER. STORYTELLING'İN EN BAŞARILI İSİMLERİ İLE YAPTIĞIMIZ BU UNUTULMAZ SÖYLEŞİDEN ÖTÜRÜ DUYDUĞUMUZ SEVİNCİ, SİZLERLE DE PAYLAŞMAKTAN AYRICA SEVİNÇ DUYUYORUZ:

Öncelikle röportaj teklifimizi kabul ettiğiniz için çok teşekkür ederiz. Şu sıralar neler yapıyorsunuz, nasılsınız?
Sage Francis: *Benimle röportaj yaptığınız için asıl ben teşekkür ederim. Şu an evdeyim, birkaç diş çekiminden sonra dinleniyorum ve bir ay içinde Avrupa'da B.Dolan ile yapılacak olan bir şov için hazırlanmaktayım. Ayrıca bizim kurduğumuz bir grup olan Epic Beard Men için onunla birlikte bir albüm tamamlamaya çalışıyoruz. İki yılı aşkın bir süredir bu albüm için çalışıyoruz, bu yüzden albüm yayınlandıktan sonra müzik hayatım neredeyse tamamen Epic Beard Men şarkı ve turlarından ibaret olacak.*

Kayra: *Rica ederim. Normal seyrinde ilerliyor günler. 90BPM albümü üzerinde çalışıyoruz. Konser hazırlıkları oluyor. En son Kadıköy'de Karga'da sahnedeydik ve çok güzel geçti. Uzun zamandır ince-ince işlediğim solo albümün kayıtları hemen-hemen bitti; albümün son aşamasına doğru yaklaşıyoruz.*

Çağrı Sinci: *Ben teşekkür ederim. Bu aralar bir vakitsiz Üsküdarlıyım. Bir yandan İstanbul'u sevmeye diğer yandan İstanbul'dan kaçmaya çalışıyorum. Burada olduğum süre boyunca da buralı arkadaşlarla kafa-kafaya verip işleri ileri götürmek adına projeler üretiyorum. Giyotin grubundan Narkoz ile birlikte yeni şeyler yapıyoruz. Genelde Zadex Müzikteyiz. Üsküdar Türkiye'de hip-hop için önemli bir nokta çünkü Ceza burada doğup büyümüş ve bu enerjiyi burada bu işle uğraşan herkeste görebiliyorum. Çok büyük bir potansiyel ve çok yetenekli genç kardeşler var. Bildiklerimi anlatmak ve onlardan bildiklerini dinlemekle meşgulüm. Müzik dışında da bir uğraş edindim, kendi çapımda öyküler yazıyorum. Farklı defterlerden koparılmış sayfalarda devam eden birkaç hikâyem var. Hayatımı sürdürebilmek adına yaptığım mesleği de sevmeye başladım. Çocuklardan umutlu olmak gelecekten umutlu olmak demek, ben de öğretmek sorumluluğunu aldığım çocukları umut veren bireyler yapmak için uğraşıyorum. Falan-filan...*

"UZUN ZAMANDIR İNCE-İNCE İŞLEDİĞİM SOLO ALBÜMÜN KAYITLARI HEMEN-HEMEN BİTTİ."

Sage, bir röportajında söylediğini yanlış hatırlamıyorsam aldığın ilk albüm Lou Reed'in Walk on the Wild Side albümüydü. O albümü alıp dinledikten sonra senin için neler değişti?
Sage Francis: *Bana Lou Reed'in kasedini alan aslında babamdı. Ben "Walk on the Wild Side"dan babamın çok sevdiği bir şarkının bir klasik rock radyo programında çalınmasıyla haberdar oldum ve babam benim bu şarkıdan ne kadar haz aldığımı farketti. Kısa bir süre sonra neredeyse sadece hip-hop dinlemeye başladım, ama hip-hopun ne olduğunu ve onu nerede bulabileceğimi anlamam biraz vakit aldı.*

Peki rap dinlemeye kimlerle başladın? Ve ne zaman "Ben de bu müziği icra etmeliyim!" dedin?
Sage Francis: *Dinlediğimi hatırladığım ilk rap müzisyenleri Fat Boys ve Run DMC idi, ancak kısa bir süre sonra elime aldığım her hip-hop kasedini dinlemeye başladım. Sağ olsunlar ki etrafta bir kaç tane üniversite radyo istasyonu vardı ve her hafta bir saat hip-hop çalıyorlardı. Eğer yapabilseydim o şovları her seferinde kasete kayıt ederdim ve o şovlar beni başka birçok şeyle tanıştırdı. Hemen ardından rap yapmaya çalıştım. Kendi çapımda başka insanların şarkılarını söyleyip kaydetmeye başladım, ama sabırsızlığımla başa çıkamadım ve kendi şarkılarımı yazmaya başladım ki böylece hayatımda daha çok rap olmuş oldu. (Gülüyor) Sanırım bu işler böyle yürüyor. Public Enemy'i ilk duyduğum andan itibaren tüm hayatım değişti. "Aman tanrım! Sanırım sadece rap savaşları ve sex şarkıları yapmamalıyım" dedim. Her halükarda eski eğlence hayatıma geri dönebilecek olsam da, bu onbir yaşındaki bir çocuk için büyük bir aydınlanmaydı.*

"AMAN TANRIM! SANIRIM SADECE RAP SAVAŞLARI VE SEX ŞARKILARI YAPMAMALIYIM"

Şarkılarınızda armonik yapının güçlü olması bir yana hikâye anlatımı da öne çıkıyor. Hikâye anlatımında daha çok verdiğiniz mesajı mı yoksa anlatımındaki bütünlüğü mü önemsiyorsunuz?
Sage Francis: *Şarkıdan şarkıya değişiyor. Olay tamamen yazarken beni yazmaya iten şeyle alakalı. Bazen önemli olan hikâye oluyor, bazen de verdiği mesaj. Bazen de şarkıya büyük resimden bakıldığından ikisinin de bir önemi olmuyor. Genel bir anlatım kişinin kariyerinin gidişatında önemli bir yer kaplar, sanırım. Ama ben hiçbir projeye bir mesaj verme amacıyla katılmıyorum. Eğer iyi bir insansanız, insanlığınız çalışmalarınızın içinde kendi adına konuşacaktır, altının tekrar çizilmesine gerek kalmadan. Aynı şey kötü insanlar için de geçerli ama her zaman istisnalar vardır.*

Kayra: *Mesaj vermek benim çok fazla önemsediğim ya da önceliğim olan bir olay değil genel olarak. Anlattıklarımdan bir mesaj çıkıyorsa bu benden bağımsız gerçekleşiyordur. Benim için şarkıda ya da albümde oluşturulacak dünya ve o dünyadaki karakterlerin dili, o karakterlerin genel ruh halleri ve içinde bulundukları durum önemli. Bunlar arasındaki denge bir yerden sonra anlatımın bütünlüğünün temelini oluşturup albümün genel dokusu haline geliyor.*

Çağrı Sinci: *Çok uzun zamandır şarkı yazıyorum ve doğal olarak bakış açım zamanla değişti. Eskiden tek kaygım mesaj vermekti. Zamanla bunu çok itici bulmaya başladım. Kendi bildiğini bir tek kendisi biliyor zanneden birinin kullanacağı ifadelerden kaçınmaya çalışıyorum. Önemsediğim şey aslında ne mesaj vermek ne bütünlük ne estetik. Sadece kendime minimum filtre uygulamak. Başka türlü nasıl tarif ederim bilmiyorum.*

Sage sen rap müzikte belli algıların yıkıldığı abstract bir tarzın önemli temsilcilerindensin. Niçin diğerleri gibi bir anlatım yerine zincirlerini kırarak daha farklı olmayı, bir hikâye anlatıcısı olmayı tercih ettin? Diğer türlü başarıya daha doğrusu üne ulaşmak daha kolay değil miydi? Bu yolu tercih etmendeki özel sebep nedir?
Sage Francis: *Hikâye anlatıcı olduğumu pek düşünmüyorum aslında. Şarkının içinde etki bırakıcı bir hikâye anlatmak inanılmaz bir şekilde zor ama bazen kendimi anlatmak istediğim bir hikâyenin içinde buluyorum. Amacım hiçbir zaman ünlü olmak olmadı. Bu yüzden başkalarının kalıplarını takip etmek mantıklı gelmiyordu. Yaptığım işten dolayı saygı görmek ve yapımı eşsiz bir şeye katkıda bulunabilmek... İşin güzelliği burada. Diğer insanların neden trendleri takip ettiğini anlayabiliyorum çünkü trendlerin hazır bir dinleyici kitlesi var, ama bunun müzik kariyerinde uzun süreli kalmanın formülü olmadığını anlamaları çok sürmüyor. Dönüp kendi müziğime baktığımda başkasının sesini ya da stilini duymaktan tiksinirdim. Büyük bir israf.*

Peki bir eser yaratırken kendi karakterlerini kendin yaratmaktan yana mısın yoksa, Christopher Daniel Gay örneğinde olduğu gibi, yaşanmış olaylardan ilham almaktan yana mı? Hangi tipte yazarken kendini daha rahat ve özgür hissediyorsun?
Sage Francis: *"Little Houdini"de Christopher Daniel Gay ile ilgili hikâyeyi anlatmak eğlenceli bir işti, bu yüzden bunun gibi kendimce bir mantık kurabildiğim ilham verici hikâyeler aramayı seviyorum. Hikâye anlatmak, beni kendi yolumdan saptıran bir şey olmadı hiçbir zaman, ama bazen şanslı oluyorum ve tüm sözler düşündükçe yerlerine tam oturuyor. Ben hayatın genelindeki doğru ve yanlış hikâyelerden ilham alıyorum, yani evet.. Neyin ne olduğunu düşünmekten hoşlanıyorum.(-Gülüyor) Ben dil ve ritim kalıplarıyla oynama konusunda fazlasıyla rahatım, ama aşırıya kaçmamak konusunda dikkatli olmam gerektiğinin de farkındayım. Mesela iyi bir gitarist olduğu için sürekli solo çalan birini duymak istemem.*

Peki bu durum sizde nasıl? Kendi karakterini yaratmak mı yoksa yaşanmış bir karakterden ilham almak mı daha çok tercih ettiğiniz bir durum?
Kayra: *İkisi de olabilir. Hikâyenin kendisi güzel olduğu müddetçe nereden geldiğinin benim açımdan pek bir önemi yok. İster yaşanmış olsun ister tamamen kurmaca olsun hiç önemli değil yeter ki kendine has bir âlemi, dili, arka planı olsun ve anlatırken de dinlerken de keyif versin. Ben genelde sıfırdan bir şey oluştururken daha rahat oluyorum. Sadece kafamda gerçekleşmiş bir olayı anlatmak ne hikmetse bana daha gerçek geliyor.*

Çağrı Sinci: *Yaşanmış olayları evirip çevirip eğip bükmeden hikâye anlatamam herhalde o kadar usta değilim. Ama günlük tutar gibi değil de belki birbirinden bağımsız birkaç hatıradan en ilginç detayları derleyebilmek keyifli.*

Defalarca sorulduğunu tahmin ederek yine de sormak istiyorum; yazarlar, aydınlar, yönetmenler ve müzisyenler bugünkü müziğinizin oluşmasında az-çok etkili oldular. Peki din? Albümlerinizin içinde bariz biçimde bir din olgusu var. Dinin sizdeki yeri nedir?
Sage Francis: *Ben dindar bir insan değilim, dinin takipçisi falan da değilim. Ama birçok insan gibi ben de her tarafım dinle çevrili olarak büyüdüm. Efektleri, dili, hikâyeleri ve buna benzer şeyler. Din kültürün bir parçası. Bu yüzden birçok sebepten dolayı müziğime girmenin bir yolunu buluyor, ama çoğu zaman bunun tek sebebi benim dille ve referanslarla oynamayı seviyor olmam.*

Çağrı Sinci: *Sence Homeros şair midir yoksa peygamber mi?*

Sizi dinleyen insanları müziğinizle, liriklerinizle belki anlattığınız bir hikâye belki de tek bir cümleyle etkiliyorsunuz. Sizi dinleyen insanların dünyaya bakış açılarına, fikirlerine ve belki de hayallerine doğrudan tesiriniz oluyor. Bu size nasıl bir sorumluluk yüklüyor?
Sage Francis: *Sanırım benim en büyük sorumluluğum başkalarının gönlünü hoş etmek amacıyla bildiğim şeylerden sapmamak ve kendime ve müziğime ihanet etmemek. Her şey bu şekilde başladı ve bu şekilde bitmeli.*

Kayra: *Eskiden bunu düşünürdüm hem de çok düşünürdüm. Aşırı derecede gerilirdim. Olmasını hiç istediğim bir şey değildi bu ama görüyordum ki oluyordu. Sonradan bunun üstünde pek durmadım çünkü şarkı bir yerde bir şekilde yazılıp kaydedilip yayınlanıyor ve o saatten sonra senin şarkı üzerindeki tesirin her geçen gün daha da azalıyor. Şarkıyı dinleyen kişi o şarkıyı bir yerden sonra kendisi yazıyor kendisi kuruyor kendi olmasını istediği hale getiriyor. Bu yüzden ben artık bu konuda eskisine nazaran daha ferah bir haldeyim. Mevzuyu abartmadan kendi haline bırakıyorum.*

“SENCE HOMEROS ŞAİR MİDİR YOKSA PEYGAMBER Mİ?”

Çağrı Sinci: *Bunu becerebildiğimi söylüyorsun, ne güzel, ben emin değilim. Rap yapmaya yıllarca ara verdikten sonra beni tekrar başlamaya iten motivasyon tam olarak buydu; İnsanlara benden başka kimseden duyamayacakları şeyleri söyleyebileceğime olan inancım. Pek bir sorumluluk yüklediğini söyleyemem en nihayetinde sürekli aman bunu dedik ama insanlar şimdi bunu hissetmesin diye düşünürsem sadece enstrümantal müzik yapabilirim. Herhalde tek sorumluluğum asla doğru olduğuna inanmadığım gerçek olmayan bir şeyi söylememek. Kayıt tarihleri arasında 10 sene olan iki şarkımda birbirinin tamamen zıttı fikirler beyan edebilirim. Sorun yok çünkü ikisini de yazarken söylediklerimin doğruluğuna yüzde yüz emindim.*

Şarkılarında dinleyicilerinle oldukça yakın bir bağ kuruyorsun ve adeta şarkılarında onların kulaklarına fısıldıyorsun. Peki, konserlerinde de dinleyicilerinin gözüne bakarken bu bağı hissedebiliyor musun? Yani stüdyoda hayal ettiğin etkiyi insanların gözlerinde görebiliyor musun?
Sage Francis: *Evet, kurduğumuz bağı kesinlikle hissedebiliyorum. Bu işi çok uzun süredir yapıyorum ama hâlâ beni sarıp sarmalayabiliyor. İşin aslı, yaptığım şovlarla beraber, 'fazla' sarıp sarmalanmamak önemli.(Gülüyor) Bu yüzden pelerin giymeyi seviyorum, pelerin koruyucu kalkanım rolünü üstleniyor.*

Peki Sage, eğer rap müzik olmasaydı veya rap yapmıyor olsaydın, insanlara hikâyelerini nasıl ulaştırırdın?
Sage Francis: *Kitap yazıp, film çekerdim diye düşünmek istiyorum ama belki de birçok insanın yaptığı gibi sosyal medyada saçma sapan paylaşımlar yapardım.*

Kayra senin hikâyelerini farklı bakış açılarından dinlemeye alışığız. Fakat sen hikâyeni bir karakterin ağzından anlatmayı mı yoksa tanrısal bakış açısını kullanmayı mı daha çok seviyorsun? Yoksa ikisinden ziyade kendi hikâyeni direkt mi anlatmak mı senin için ideal olan?
Kayra: *Hikâye anlatımında sabit olarak seçtiğim bir yol yok. Her şarkının, her albümün kendi âlemi var. Bekar Evinde Kör Sinekler albümü tek bir kişinin ağzından anlatılıyor ama Hayalet Islığı'nda mevzu çok daha katmanlı. Hangi albümde nasıl bir dünya kuruluyorsa onu en iyi anlatacak dili, anlatım biçimini bulmak benim asıl kafa yorduğum şey genelde.*

Peki bunca zaman anlattığın ve anlatacağın bütün hikâyelerin; aynı evrende yaşanan olaylar mı yoksa her hikâyen senin zihninde farklı evrenlerdeler mi?
Kayra: *Hepsi birbirine çok yakın çok benzer gözüken farklı âlemlerde. Yollarının kesiştiği, karşılaşmak zorunda kaldıkları zaman dilimleri olabiliyor ama hepsinin kendine has bir âlemi var.*

Çağrı Sinci'nin şarkılarında toplumcu gerçekçi yönü ağır basan, sokak hikâyelerine sıklıkla yer vermesini göz önüne alarak soralım: Sence hikâyenin yazım dili yaratılan hikâyenin atmosferine göre değişmeli mi yoksa hikâye yazarın kendi üslubuna göre mi şekillenmeli?
Çağrı Sinci: *Bence anlatıcının üslubu zaten anlatma potansiyeli olan hikâye atmosferlerinin bir bütünüdür.*

Peki hikâye anlatırken amaçladığın şey dinleyiciyi ana karakter olarak hissettirmek mi yoksa olayın şahidi olarak konumlandırmak mı? Elbette ikisinin de örneklerini bu zamana kadar senden dinledik fakat sen hangisini yaparken daha keyif alıyorsun?
Çağrı Sinci: *Benim amacım daha ziyade vay amına koyayım neler dedi lan adam! deyip şarkıyı biter-bitmez başa almalarını sağlamak. Belki bir de uzun yıllar sonra tekrar şarkıyı dinlediklerinde çok iyi hissetmeleri. Bazen şahit olduğum bazen kendi başımdan geçen şeyi anlatırım, bu değişir.*

Sage, geçtiğimiz yıllarda Türkiye'yi ziyaret etmiş ve burada sahne almıştın. O dönemki seyirci kitlesini nasıl bulmuştun? Peki tekrar Türkiye'ye gelmeyi düşünüyor musun?
Sage Francis: *Türkiye'ye bayıldım ve bir tekrar gelmeyi ümit ediyorum. Sahne aldığım yer herkesin oturduğu bir tiyatro salonuydu. Bu yüzden, biraz garipti. Yine de izleyiciler harikaydı. Güzel, çılgın insanlar.*

Peki Türk müziği hakkında neler biliyorsun? Türkiye'deki müzisyenler arasında tanıdığın, takip ettiğin, dinlediğin isimler var mı?
Sage Francis: *Dilini anlamadığım için, Türk hip-hopu hakkında pek bir şey bilmiyorum gerçekten, ama düdük müziğinin büyük hayranıyım. O tarzda müziklerin çoğu Türkiye'den çıkıyor.*

Genelde uzun yolculuklar esnasında okumaya vakit ayırdığını biliyoruz. Peki son zamanlarda bu yolculuklar esnasında hangi yazarları okuyorsun? Ve ayrıca, playlistinde son günlerde neler var?
Sage Francis: *Yolculuk yaptığımda severek okuduğum yazar Tom Robbins. Kitapları bana harika bir yol arkadaşı oluyor. Kurt Vonnegut da harika bir yol arkadaşıdır. Müzik listeme gelirsek, Epic Beard Men demolarını ya da Strange Famous'tan bir şeyler dinlemediğim zamanlarda, genelde beni sakinleştiren şeyleri dinliyorum. Daha çok salon, piyano ve düdük tonları.*

Vakit ayırdığınız, bizi kırmayıp teklifimizi kabul ettiğiniz için, bu güzel sohbet için açıkçası her şey için çok teşekkür ediyoruz. Son olarak Prova Mag okurlarınıza ve dinleyenlerinize neler söylemek istersiniz?
Sage Francis: *İyi olun, harika olun, her türlü kontrolü elinizde tutun. Ve lütfen bana biraz taze Türk lokumu gönderin. BU HARİKA!*

Kayra: *Ben teşekkür ederim. Yayın hayatınızda başarılar diliyorum. Yeni albümlerle yeni konserlerde görüşmek dileğiyle.*

Çağrı Sinci: *Umutlu olsunlar. Ben teşekkür ederim.*

F L Ö R T

FATİH DALCI, ALTAY KENGER, CİHAN ÇETİN

"LİSEDEKİ KIZLARI TAVLAMAK HARİKAYDI AMA İŞLER HEP TOZ PEMBE GİTMEDİ. BU ÜLKEDE ROCK'N ROLL YAPACAKSANIZ UZUN VE MEŞAKKATLİ BİR YOLUNUZ VAR DEMEKTİR."

Günümüz müzik piyasasında alternatif rock müziğe ilgi yadsınamayacak kadar fazla. Asıl tabanı punk rock olan progresif rock, indie rock, brit rock, indie pop gibi birçok tarzı içine alabildiği için pek çok kültüre uyumludur. Bu coğrafyanın insanına da hitap eden alternatif rock'ın köklü temsilcilerinden biri de bizleri kırmayıp sorularımızı ilgiyle yanıtlayan Flört grubu. 89'da lise zamanlarında müzik ile var olan gençlerin, Bekârlar grubuyla başlayan müzikal hayatı; 2017'de Türkçe rock müziğine büyük katkısı olan kendinden emin dört güzel adamın Flört grubunda birleşmesiyle devam ediyor.

Nasılsınız, şu sıralar neler yapıyorsunuz?
Çağatay: *Gayet iyiyiz, bu sıcak karşılama için biz de size teşekkür ederiz. Oldukça yoğun bir yıl geçirdiğimizi ve geçireceğimizi söyleyebilirim. Yılın başında alınan bir kararla yeni albümümüz "Bambaşka"nın oluşumu ve bunun yanı sıra ülkemizdeki birçok festival konserlerine katılımımız, yoğun bir süreç yaşamamızı sağladı. Yılsonuna kadar pek çok konsere ve projeye imza atacağız. Emin adımlarla rotamızda ilerliyoruz.*

Flört'ün öncülü olan Bekârlar grubunun kurucu üyesi Ozan Bey'e soralım. Fikir kimden çıktı? O dönemin müzik piyasasında yaşadığınız en büyük zorluk neydi?
Ozan: *1989'da Pendik Lisesi'nde Ata ile tanıştık ve aynı dönemde The Beatles'a vurulduk. Öyle bir vurulduk ki yaptıkları müziğe... Hayatımız adına, çok genç yaşımızda radikal bir kararla yol almamıza sebep oldu bu müzik. Hem de Rock'n Roll. Lisedeki kızları tavlamak harikaydı ama işler hep toz pembe gitmedi. Bu ülkede Rock'n Roll yapacaksanız uzun ve meşakkatli bir yolunuz var demektir. Hele 90'lar başında.*

Pendik'ten tüm ülkeye açılan bir sahnede The Beatles imajınızı kaybetmeden Atabarı isimli albümünüz çıktı. Avrupa müziği ile Anadolu'yu dile getirme cesaretinin karşılığı ne oldu?
Ata: *Kim Bunlar dönemine ait Atabarı/Dağlar Kızı Reyhan albümünde üç ana prensibimiz vardı: Sözleri asla değiştirmeyecektik, türkünün ezgisi de aynen korunacaktı ve Anadolu sazlarına da gerektiği ölçüde yer verecektik. Bunlara rağmen geleneksel kafada*

insanların tepkisini çekecek kadar da radikal öğeler içeriyordu albüm... Meşhur Siyaset Meydanı programında değerli Halk müziği sanatçımız Musa Eroğlu, Atabarı'nın introsunda Hammond Organ -O'nun tabiriyle kilise orgu- kullanmamıza bozulduğunu dile getirmiş, yine de şunu eklemekten kendini alamamıştı: "Ama belli ki iyi müzisyenler!" Albüm, Türk Halk Müziği'ne gönül veren insanlar arasında da bir bölünme yaratmıştı, bazısı seviyor ancak çoğunluğu nefret ediyordu Kim Bunlar'dan... Türkülerin gençler arasında bu şekilde popüler olmasına bozuluyorlardı, oysa bizim kuşağın çocukları da pek çok Halk türküsünü Barış Manço, Cem Karaca ve Modern Folk Üçlüsü gibi isimlerin yorumlarıyla tanımıştır. Çünkü çocuklar ve gençler modern soundlara daha yakındırlar. Maalesef bunu gelenekselcilere anlatma şansımız olmadı, bizi kendilerine rakip gibi gördüler. Oysa biz onları her zaman takdir etmiştik ve yaptığımız işi doğrudan Halk müziği olarak görmüyorduk. Bir rock'n roll grubunun Halk türkülerini yorumlamasından ibaretti olay... Tabi iş sınırlı bir boyutta kalmayıp yurt çapında popüler olunca tepkiler de yükselmeye başladı. Yoksa o güne kadar türküleri caz tarzında yorumlayan ve yorumlarken ana ezgiyi bile değiştirenler vardı, onlara nedense kimse tepki vermedi, tüm oklar bize çevrildi, bu da madalyonun diğer yüzü... Özetlersek: O albüm bize hayli ün kazandırdı, plak firmamızı da satış yönünden memnun etti, ancak bizi hiç mutlu etmedi, çünkü başarıya kendi bestelerimizle ulaşmak istiyorduk. Bu arzu o kadar güçlüydü ki, ülke çapında tanınmış bir ismi bırakıp Flört'ü kurduk ve herşeye sıfırdan başladık.

Flört'ün oluşmasında etkili olan müzikal ve lirikal esin kaynaklarınızdan söz eder misiniz?

Ozan: *Ben yazdığım şarkılara hobilerimi ve ilgi alanlarımı karıştırmayı çok severim. Denizciliği, Orhan Veli'yi, uzayı ve o dönemde her neyle ilgileniyorsam. Bu çok eğlenceli. Ayrıca şarkının size özgü olmasını sağlıyor.*

Ata: *Ağaç yaşken eğilir sözü sanırım burada da geçerli. Tam da ihtiyacımız olan dönemde The Beatles müziği ile tanıştık ve sonrasında kaliteli melodiler, armoniler ve yaratıcı müzisyenlerin albümleri hep başucumuzda oldu. Sinemayı ve edebiyatı da hiç ihmal etmedik. Ben dünya klasikleriyle başladım, sonrasında Shakespeare'i hatmettim. Tarihe, destanlara ve mitolojiye hep ilgi duydum.*

"BİZİM KUŞAĞIN ÇOCUKLARI DA PEK ÇOK HALK TÜRKÜSÜNÜ BARIŞ MANÇO, CEM KARACA VE MODERN FOLK ÜÇLÜSÜ GİBİ İSİMLERİN YORUMLARIYLA TANIMIŞTIR."

Bugünse George Orwell hayranı biriyim ve bunların hepsi bir ölçüde şarkılarımıza sızmış olabilir. Şarkı yazarken gizli alıntılar ve göndermeler yapmayı da çok severim. Gerçi bu tip detayları ifşa etmektense dinleyicinin keşfetmesini tercih ederim ama örnek olsun diye bir tanesine değineyim: Spartacus dizisinin sıkı takipçileri "Boş bir el bile sıkılınca yumruk olur" cümlesini hatırlayacaktır. İşte o cümle Bambaşka albümündeki Maç Başladı adlı şarkıda yeniden hayat buldu. Gördüğünüz gibi, esin kaynaklarımız çok çeşitli ve esnek.

Bu işin tecrübesini edinmiş insanlar olarak günümüzün müzik gruplarının faaliyetlerini ve son yıllarda yükselişte olan alternatif müziğe katkılarını nasıl değerlendiriyorsunuz?
Ozan: *Elbette umut vaat edici ama hepsinin iyi bir prodüktöre ihtiyacı var. Çoğunun şarkı söyleyişinde sorun var ve ne yazık ki bizim jenerasyondan etkilendikleri için... Ben bizim jenerasyonun da şarkı söyleyişini pek sevmem.*

Timsah: *Müzik gruplarının çoğalması, bir ülkenin dünya üzerindeki kültürel ve müzikal değerini artırabilir, geçmişte bunun örnekleri çoktur. İyisiyle ve kötüsüyle bizim için de faydalı olacağını düşünüyorum. Son dönem grupların çok özgün olduğunu görüyorum, ancak ben de prodüksiyon, sound ve çalım olarak daha iyi olmaları gerektiği düşüncesine katılıyorum.*

Eskiye baktığımızda birçok zorluk ve müzik şirketleriyle yaşadığınız çok fazla olumsuzluk var. "Tehlikeyle Flört" filminde de bunu çok eğlenceli bir şekilde yansıttınız. Bu film size neler kattı? Yeni bir film projesi düşünüyor musunuz?
Timsah: *Eğlenceli olmasının yanında protest tavrı da güçlü olan film, gittikçe artan bir ivmeyle beğeni ve ilgi kazanıyor. Birden çok televizyon kanalında gösterilmeye başlaması ve film sektöründen gelen tekliflerin çoğalması, filmin bize kattıklarının yanında daha çok şey katacğının ve kazandıracağının habercisi.*

Ozan: *Tehlikeyle Flört her şeyden önce bir ilktir. İlk kez bir müzik grubu kendi isimleriyle bir film çekti ve hiç de fena değildi. Yakında Zorlu Center'da özel bir gösterim olacak. Yaşarsak 2 film daha yapacağız.*

Ülkedeki müzik magazinleri hakkında ne düşünüyorsunuz? Sizce ülkemizde müzik ve özellikle rock müzik üzerine çalışmalar yapan basılı yayınlar ne derece yeterliler?
Timsah: *Bu konuda ülkemizdeki durumu gençliğimden beri hep yetersiz bulmuşumdur. Fakat olgunluk evremde birçok dergi ve yayın organının denemelere rağmen, talep görmediği için başarısızlıklarına da şahit olmuşumdur. Yani sadece yayıncıların yetersizliği değil, okurların da yeterli desteği vermediğini düşünmekteyim.*

Ata: *90ların başında rock ve metal üzerine fanzinlerin yaygın olduğunu anımsıyorum. İnternet ve sosyal medya yokken, bu fotokopi yayınlar çok samimi ve direkt bir iletişim biçimiydi. Rock camiasında olan biteni ya yüz yüze sohbetlerden ya da dergilerden öğrenebiliyordunuz. Oysa bugün bilgiye çok çeşitli kaynaklardan ve anında ulaşabileceğimiz bir dönemde yaşıyoruz. Dergicilik de bundan etkileniyordur muhakkak...*

Ozan: *Bu ülkede müzik dergisi yapmak zor. Hep zor oldu ama artık daha zor. Sanat ve kültürün kendine yer bulmasının zor olduğu bir siyasi atmosferdeyiz ama nüfus çok ve talep hep var. Bu işin tarihçesini tutan ve olayları geleceğe aktaran insanlardır müzik yazarları. Bizim dostlarımız da var aralarında. Bazen katılıyoruz, bazen katılmıyoruz. Her Flört albümünü Güven'e ya da Murat Beşer'e dinletmek gibi bir uğurumuz bile vardır. Beşer'in lanet görüşlerine bazen katıldığım bile olur.*

Malumunuz günümüzde yaygın olarak müzik albümleri internet üzerindeki platformlar üzerinden yayınlanıyor. Siz internetin ve bu müzik platformlarının müzik piyasasına etkileri hakkında neler düşünüyorsunuz?

Çağatay: *Dijital yayın, sektörün dinamiklerinin büyük bir kısmını değiştirdi. Hem kayıt yapabilmenin kolaylaşması hem de bunu dinleyiciye ulaştırma noktasındaki kolaylık müzik dünyasında da büyük bir değişim yaşattı. Eskiden prodüksiyon standartlarında bir albüm yapabilmek için bir yapımcıya ihtiyacınız vardı. Ne yapardı yapımcı? Öncelikle, tüm işler için gerekli parayı temin eder ve organizasyonu yapardı. Bunu yapması için de projeye inanması gerekirdi. Yani yatırdığı parayı, ortaya çıkan ürünü satıp (plak, kaset, CD) kar elde ederek geri kazanacağına inanması gerekirdi. Şimdi ise böyle bir durum söz konusu değil. Artık çoğunlukla yatırımı sanatçının kendisi yapıyor. Hatta bu durumu mizahi bir şekilde Tehlikeyle Flört filminde anlattık. Özetle dijital dünya, yapılan müzik üretimini arttırmıştır. Elinizdeki mobil telefonla dünyanın bütün müzik arşivine ulaşabilmenizi sağladı. Bütün dünya arşivi parmağınızın ucunda. Şaka gibi ama gerçek. Bizim çocukluğumuzda plak ve kaset vardı. Bir şarkı dinlemek için şimdikinden çok daha fazla zahmete girmeniz gerekiyordu. CD teknolojisiyle birlikte müzik dinleme zahmeti epey azaldı. Dinlemek istemediğiniz bir şarkıyı bir tuşla geçebiliyordunuz. Daha sonra çıkan mp3 akımı bu durumu daha da hızlandırdı. Yalnız şöyle bir dünya gerçeği var ki o da hız arttıkça kalitenin düşmesi. Tüm bu teknolojik gelişmelere rağmen, kaliteli müzik dinlemek isteyenler için plak hala geçerli bir çözüm olmayı sürdürüyor. Dijital dünya, müziği üretenlerin dinleyicilere ulaşmasını çok kolaylaştırdığı gibi, barındırdığı karmaşa sebebiyle iyiyi bulmak ve denk gelmek çok güç olabiliyor. Sonuç olarak dijital teknoloji aslında oldukça yeni ve bütün dünya buna ayak uydurmaya çalışıyor. Yapımcılar, sanatçılar, aracılar ve dinleyiciler, kısaca herkes... Koşullar üreteni daha hızlı üretmeye, dinleyeni daha hızlı tüketmeye zorluyor. Ayak uydurabildiğiniz kadar başarılı oluyorsunuz. Gelişen ve değişen dünyanın koşullarını iyi anlayıp ona göre hareket etmek en doğru seçenek gibi görünüyor.*

“KOŞULLAR ÜRETENİ DAHA HIZLI ÜRETMEYE, DİNLEYENİ DAHA HIZLI TÜKETMEYE ZORLUYOR. AYAK UYDURABİLDİĞİNİZ KADAR BAŞARILI OLUYORSUNUZ.”

Çok teşekkür ediyoruz. Peki son olarak Prova okurlarına neler söylemek istersiniz?

Çağatay: *Tüm okurlara öncelikle sağlık ve huzur temenni ediyorum. Bol müzikli anlar dilerim. Umarız her şey gönüllerince olur.*

Timsah: *Tüm Prova okurlarına sevgi dolu ısırıklar.*

Ata: *Müzik dinlemeyi de, bu dergiyi de bırakmasınlar.*

TENGRİCİLİK İNANCININ KÜLTÜR-SANAT İZDÜŞÜMLERİ

ALTAY KENGER-CİHAN ÇETİN-BERNA ÖZÇELİK

NEDEN BURADA OLDUĞUNU ANLAMAK IÇIN ÖNCE KIM OLDUĞUNU BILMEN, BULMAN GEREKİR.

Baştan sona gizemlerle dolu olan bu inanç sisteminin en büyük bilinmezlerinden birisi de adlandırılması konusudur. Altay'ın dinî ve milli lideri Akay Kine'nin söylemleri ışığında belirtmek gerekir ki, Şamanizm kelimesi bu inancın özüne tamamen aykırı bir adlandırmadır. Bu inanç hiçbir zaman bir kişiyi kutlu sayıp onun ardından gidilen cemiyetperver bir inanç olmadı. Bundan ötürü Şamanizm kelimesi bu inancı tanımlamakta hatalıdır. Şaman'a inanılan, tapılan, onun ardından gidilen bir durum bu inançta söz konusu değildir. Akay Kine, Şamanizm kelimesinin Tunguzca'dan Rusya yoluyla Batı dillerine aktarılan ve popüler literatüre geçen fakat gerçeği yansıtmayan bir adlandırma olduğunu ve Tunguzca Şaman kelimesinin, Kam teriminin ses bilimsel eşdeğerlisi olduğunu belirtiyor. Bu inancın mensupları kendileri Tengrici/-Tanrıcı olarak görmektedirler. Akay Kine bununla ilgili, "Bizim asıl inancımız 'Ak Cang'dır, başka bir ifadeyle Tanrıcılıktır." diyor. Biz ise Tanrıcılık kelimesi yerine Tengricilik kelimesini, inancın eskilere uzanışına bir atıfta bulunmak maksadı ile tercih ediyoruz.

KAM KİMDİR?
Sanatın birçok dalını kullanarak ruhsal çöküntüleri gideren, ruhları ayağa kaldıran, hem de atalarla temas kurarak aldığı öğütleri aktaran ve çıkmaza düşmüşlere yön veren erdem sahibi ulu kişidir. Büyücü değil büyüleyendir. Bir başka deyişle, iki dünya arasındaki sınırları at üstünde aşan kişidir.

SANAT ve KAM
Ruhun dili sanattır. Ruhun dilini konuşmak ve anlamak için insanoğlunun verdiği uğraş, sanattır. Binlerce yıldır söz ile, şiir ile, şarkı ile, resim ile sanatçılar dillerini bile bilmedikleri toplumlara ulaşmış, onlarla aralarında manevi bağlar yaratmışlardır. Çünkü gerçek manada anlaşmak sadece sanatla mümkündür.

Kamlar, tüm dünya dillerinin üzerinde manevi bir dile, bir ruh diline sahiptir. Dilini bilmediğiniz bir kam sizinle gayetle rahat bir biçimde anlaşabilir, sıkıntınızı gidermek için sizi anlayabilir. Antropolog Michael Harner, kamlarla ve Tengricilerle yaşadığı deneyimleri

anlattığı Şamanın Yolu adlı kitabında Ucayali Nehri kıyılarında yaşayan Conibo Kızılderilerinin yanında *geçirdiği günler boyunca Kamlarla, çevirmenin olmadığı durumlarda da anlaşabildiğini söylüyor.*

Harner, kısıtlı çevirilerle kendini ifade ettiği halde, Kam'a anlattıkları olaylar hakkında Kam'dan ayrıntılı cevaplar aldığını büyük bir şaşkınlıkla belirtiyor. Dedik ya; Kamlar ruh dili ile konuşurlar.
Ülkemizde son yıllarda ilgilileri giderek artan Orta Asya kültürü ve Tengricilik inancının, günümüz sanatına yansımaları dikkate değer bir durum. Bu kültürün izlerine kitaplarda, şarkılarda, oyunlarda ve hatta televizyon dizilerinde bile rastlayabiliyoruz. Tolga Ayıklar, Yaren Eren Budak, Müge Çığ ve Murat Yakupoğlu'ndan oluşan Kam Ata; bu kültürden aldığı ilham ile müzik icra eden bir grup. Kendileriyle hem grup hem de Tengricilik kültürü ile ilgili güzel bir söyleşide bulunduk:

Öncelikle selamlar. Nasılsınız ve neler yapıyorsunuz şu sıralar?
Yaren: *Bize yer verdiğiniz için asıl biz size teşekkür ederiz. Bu sıralar daha çok yeni sezonla ilgili hazırlıklar yapıyoruz. Sahneyle ilgili, müziğimizle ilgili nasıl değişiklikler, yenilikler yapabileceğimiz hakkında; yeni şarkılarımızın içerikleri ve sound'u hakkında kafa yoruyoruz.*

Okurlarımıza grubunuzun isminin hikâyesinden biraz bahseder misiniz?
Murat: *Bizim Tolga ile tanışıklığımız 2012–2014 yıllarında beraber çaldığımız bir başka projeye (Kutu) dayanıyor. Kutu'nun hâlen aktif olduğu dönemde, Tolga'nın da yıllar öncesine dayanan bir projesi olduğunu, kendi şarkılarını yazdığını biliyorduk. Bu dönemde Tolga, Kam Ata adı altındaki bestelerini bizlerle paylaştı. Daha sonrasında Yaren ve Müge ile beraber birlikte çalma fikri ortaya çıktı. Albüm kaydına kadar yavaş-yavaş çalışmalara başladık ve albümü tamamladık.*

Tolga: *Kam, Türkçe'ye de yerleşmiş "şaman" sözcüğünün öz Türkçe karşılığı aslında. Şaman, Türkiye Türkçesi'nde "kam"ın anlamını bir bakıma karşılayan bir sözcük. Fakat Batı'nın şaman sözcüğündeki anlam dayatması sonucu ilk akla gelen "cadı, hekim" anlamında değil. İlk kamın kadın olduğuna inanılır ve onun soyundan gelen bu kişilerin ancak güçlü bir kam olabileceğine inanılır, tabi istisnalar da vardır. Fakat en önemlisi bu geleneği ve soyu sürdüren kişilerin daha çok doğayı okuyabilmek üzerine uzmanlaşması ile ilgilidir. Tabi ki bölgelere ve coğrafyalara göre değişen farklı folklorik unsurlar mevcut ama bu olguya bütün romantik bakış açılarından ayrı bir yerden bakacak olursak; kamların ilk müzisyenler, ilk hekimler, ilk enstrüman yapımcıları, ozanlar hatta ilk akıl önderleri oldukları sonucuna varabiliriz.*

"BİZİM ASIL İNANCIMIZ 'AK CANG'DIR, BAŞKA BİR İFADEYLE TANRICILIKTIR."

Yaren: *Ayrıca belirtmek gerekir ki Kam Ata ismi bizim için, yücelik veya kutsallık gibi sıfatlara tezat bir yerde duruyor. Hayatın içinde, kendiliğinden ve sıradan hâliyle var olan ama çoğunluğun arasında farklı bir duruşu da olan bir kişiliği yansıtıyor.*

Peki, daha önceki müzik deneyimlerinizden, çalışmalarınızdan bahseder misiniz?
Yaren: *Dördümüz de aslında Kam Ata'dan önceki müzik deneyimlerimiz sayesinde tanıştık diyebiliriz. Tolga ve Murat ile Müzik Hayvanı'nın bir başka mensubu olan Kutu'da beraber çalıyorduk. "Müzik yaparken tanıştık" desem yanlış olmaz. Kutu'nun ardından Peygamber Vitesi'nde, kısa bir süre In Hoodies gibi gruplarda da yer aldım. Müge'yle paylaştığımız müzik geçmişimiz ise biraz daha eskiye ve oldukça çeşitli alanlara dayanıyor. Birlikte pek çok çağdaş müzik, yeni müzik, elektronik müzik konserlerinde ya da organizasyonlarında yer aldık; şehir içi, şehir dışı pek çok festivalin düzenlenmesi sürecinde, sahne arkasında da sahne önünde de görevler aldık.*
Tolga: Benim için müzik punk ile başladı ve "punk"ın müzikal evrimine uygun olacak şekilde ben de evrildim. Geçmişte post punk, dark wave, industrial gibi tarzlarda besteler yaptığım gruplarım oldu. Kam Ata'nın biraz da karanlık olmasının geçmişimle alakalı olduğunu düşünüyorum.

Konunun başında da değindiğimiz inancın asıl ismi konusunda ne düşündüğünü soruyoruz Tolga'ya: Göksel kadim Türk inancını adlandırma konusunda süregelen hatalara düştüğümüz aşikar, Şamanizm kelimesinin batı icadı olduğu ve doğrusunun da Tengricilik olduğu araştırmacılar ve otoriteler tarafından savunulan bir düşünce. Bu konu hakkında neler düşünüyorsun?

Tolga: *Öncelikle Tengriciliğin göksel olduğunu düşünmüyorum yani açmam gerekirse bir yere ait olduğunu veya bir yerden geldiğini düşünmüyorum. Elbette ki eski insanlar güneşi ve göğü kutsal saymışlardır ve hayatın kökeni olduğuna inandıkları için tüm kutsallığın kökeni olarak kabul etmişlerdir. Çok da yanılmış sayılmazlar. Fakat inancın özüne bakacak olursak gök-yer farkı yoktur, hepsi Tengri'ye ait hepsi Tengri'nin kendisidir. Şaman kelimesinde de aslında çok büyük bir sorun yok, sorun bunun nasıl kullanıldığı. Altay inanışı ile Maya inanışını hatta Afrika inanışlarını karşılaştırıp benzer yerler bulup hepsine Şamanizm demek meselenin sıkıntılı noktası. İnsanlar bu kadar ayrışmadan, kıtalara yayılmadan önceki kök inanışlardaki benzerliklerin günümüzde dahi var olmasına şaşırmamak gerekir. Bu tarz doğa merkezli inanışlarda toplulukların yaşadığı bölgelerin doğasına bağlı farklılıklar, inançların dinamiklerindeki değişimlerin en büyük etmenidir. Altay Tengriciliği ile Tuva Tengriciliği birbirinden az biraz farklıdır. Moğol Tengriciliği'ndeki fark daha da fazladır. Saha Türkleri yani Yakutlar'da ise Tengri inancı olmasına rağmen onlarca küçük tanrı ve tanrıça da kendine bu inanç içinde yer edinmiştir. Bir tane doğru yoktur fakat*

"HERKES TENGRİCİ LAFINI DUYDUĞU ANDA YAPIŞTIRIYOR "FAŞİST"İ."

Amerikan yerlileri dâhil içinde bulunduğumuz halkların kökeni Altay'dır ve kök orasıdır. Köke bakmadan, bilmeden diğerlerini ve farklılıklarını hatta güzelliklerini anlayamayız. Abartarak eklemeliyim ki Şintoizm'in içindeki Tengriciliği görmek için Altay kültürünü çok iyi bilmeniz gereklidir. Bu meseleler öyle "onlar Türk zaten" ile açıklanacak basitlikte de asla olmamıştır.

Peki Tengricilik inancının sendeki yerinden bahseder misiniz? Asya üzerine yaptığın seyahatlerde ziyaret ettiğin toplumlardaki Tengricilik kültüründen, bu inancın günümüzde toplumsal olarak yerinden söz eder misin?

Tolga: *Bazı insanlar sadece inanmak ister, bazı insanların inancı bilim ve mantıktır. Benim kendime Tengrici dememin altında yatan en önemli sebep bu inancın bilim ve mantıkla çelişmemesi. Doğa yasaları mevcut, uymanız ve korumanız gereken kurallar bunlardan ibaret. Az değil emin olun… Tengriciliğe atfedilen bilim ile çelişen çeşitli inanışları orada-burada okuyorum. Fakat folklorik unsurları, coğrafi şartları kimse dikkate almıyor hemen putperesti yapıştırıyor. Savunulacak bir tarafı olmayan üfürükçülük denilecek uygulamaların da tartışmasını kimseyle yapacak değilim ama insanların işin özünü bilmeden bazı uygulamalarla uğraşması hatta daha kötüsü bunları kullanarak insanları kandırıp, paralarını alıp kişilere şifa verdiklerine inandırmaları affedilemez. Bir diğer tarafı da "bilim kanıtladı" başlıklı sözde araştırmalar. Bilimsel metotlarla inanışları kanıtlamanın fuzûliliğini kenara koydum, zaten tekrar-tekrar aynı ortam oluşamayacağı için test edilemez ve kanıtlanamaz bir sürü unsurdan bahsediyoruz. İnanç işte burada devreye giriyor. Sizi inanmak iyi hissettiriyorsa en güzel şifadır. İyi hissettirmiyorsa da kurcalamaya pek gerek yok. Orta Asya'ya gidişimi, buhrana düşüp kendimi yola vurmakla açıklayabilirim. Hâlâ yolculuğumun kitabını yazıyorum, yazacağım bir gün bitecek… İyi ki gitmişim! Okuduklarımı yerinde gözlemlemek, bazı okuduklarımı saçma bulup oraya gidince saçma bulduğum hususlarda haklı olduğumu görmek paha biçilmez. Oturduğu yerden inanç ve kültür hakkında yazılar yazanları anlamıyorum ve bu kişiler Türkiye'de azımsanmayacak kadar çok. Hamâsi laflarla süsleyenleri saymıyorum bile. Altay'da Tengricilik tabi ki yaşıyor ama kültür yaşadığı için mi yaşıyor yoksa Tengricilik yaşadığı için mi kültür yaşıyor işte onun kesin bir açıklamasını yapamam. Tuva'da da, Buryatya'da da Moğolistan'da da Tengricilik sapasağlam duruyor. Daha önce bahsettiğim gibi coğrafyaya bağlı küçük değişimler mevcut. Mesela Altay'da bir ritüel oldukça sade iken Moğolistan'da tam bir performans sanatı olarak karşınıza çıkabilir. Burada bir sürü folklorik etmen de mevcut tabi. Ama benim gördüğüm en önemli etmen coğrafi farklılıklar. Bir inanç için çok geniş bir alandan bahsetmiyor olsak da; kışı rahat geçirebilmek, daha verimli topraklarda bulunmak o kadar önemli ki. En basit yolla sanırım şöyle açıklayabilirim. Bundan elli yıl önce kış zamanı on kilometre uzaktaki köye atla gidemiyorsanız orada ateşin önemini ona atfedilecek kutsallığı tahmin edebilmeniz lazım. Kuzeye gittikçe ateşin tanrılaştırılmasına da bu sebeple şaşmamak gerekli. Bu yolculukta Kuzey Sibirya'ya gidemedim, başka sefere kaldı fakat Nenet kökenli kişilerle yolculukta tanıştım. Şansıma bu kişiler sanatçı idi ve inanışlarından az biraz bahsettiler. Onlar için de doğa yani bir bakıma Tengri en büyük fakat başka tanrıları da mevcut. Bu onlarının inanışını bana göre yoz yapmıyor, ama kök inanışlarının nereden geldiğini ne olduğunu söylememe de engel değil.*

Peki seni müziğe iten şey ne idi? Tengricilik felsefesi mi seni müzik yapmaya itti yoksa yaptığınız müziğin ruhu mu seni bu felsefeye yönlendirdi?

Tolga: *Daha önce de bahsettim, ben çok önemli işler başarabilmiş olmasam da uzun zamandır müzik ile haşır neşirim. Ne Tengricilik beni müziğe itti ne de müzik ile uğraştığım için Tengriciliği mesele edindim. Tam anlayamadığım bir zamanda iç-içe geçtiler ama bu benim inancı özümsemem ile alakalı. İlk albüm biraz inanç ve*

kültürel ağırlıklı oldu evet ama içimden öyle geldi. Yeni şarkıların içeriği az çok kafamda belli olsa da kesin bir şey diyemem henüz. Tek diyebileceğim her seferinde yaptıklarıma yeni bir katman eklemeye çalışıyorum, belki çoğu kişi için iyi değil ama amacım zaten iyi olmak da değil. Kam Ata kişisel proje olmaktan çıkıp gruba dönüştüğünden beridir de kafam daha rahat aslında. Kimse beğenmese de yaptıklarımızı biz beğensek yeter bize.

"HASTALIKLARIN ÇÖZÜMÜ DOĞADA EVET, AMA AYNI ZAMANDA DOĞRU ÇALIŞAN BİR ZİHİNDE."

Her müzik grubu için ortak bir mana barındıran bir eser yaratmak zordur. Fakat sizin müziğinizi besleyen bir felsefe bir inanç var. Bu inancın size olumlu ve olumsuz etkilerinden bahseder misin?
Tolga: *Albümü yapma süreci de ayrı bir buhranlı dönemdi benim için. O kadar çok sıkıntı ile uğraştık ki artık rahatlıkla istediğimizi ileride yapabiliriz gibi hissettiriyor. Cefâsını çok çektik… Olumlu yanı işte sadece buydu o cefayı çekebilecek kudreti bulabildim kendimde başka bir şey değil. Olumsuz yanı ise saymakla bitmez. Kam Ata'da Tengrici olan sadece ben varım ve bu benim için tabii ki asla bir sorun olamaz ama bazen dostlarım için endişeleniyorum. Çünkü toplumca öyle bir duruma geldik her şey birbirine karıştı. Aşırı milliyetçiler bu inancı benimsediklerini iddia ediyorlar. Ne güzel… Fakat inancın özünde ırkçılık, üstünlük gibi kavramlar yok. Hatta bu inanç bir insanın bir taştan dahi daha değerli olmadığını vurgularcasına doğa merkezci. Nasıl oluyor peki? İnanıyorlar bir şekilde olduruyorlar işte! E bu kişilerin eğilimlerini gören herkes de Tengrici lafını duyduğu anda yapıştırıyor "faşist"i. Ben alıştım, edebiyat okuduğum dönemde de bana söylenirdi, şu anda da söyleniyor. Faşist kelimesine ben gülüp geçiyorum ama onların dünya görüşüne göre bu yaralayıcı olabilir diye endişeleniyorum. Yoksa zaten bize ne, biz çok yakın dostlarız ve beraber bir şeyler yapmaya karar verdik, tek ilgilendiğimiz de müzik.*

Kam Ata olarak yaptığınız müzik kadim Kamların ekstaz esnasında yaptıkları müzik aslında. Peki siz bu dönemde o dönemin ezgilerini nasıl yakalıyorsunuz? Geçmişin müziğinin ruhu günümüzün ortamında nasıl yakalanıyor, bunun sırrı nedir?
Tolga: *Kamlar ilk müzisyenler ilk ozanlar olabilir ama ritüeller sırasında bildiğimiz anlamda müzik yapmazlar. Bir davul veya bir saz kamın kendisiyle ve evrenle iletişim aracıdır. Aynı zamanda bu iletişim bir bakıma içsel veya göksel bir yolculuk da olduğu için davul, kamın atıdır. Kam Ata'ya dönecek olursak ben içimden geleni yapmak istedim; kafamdakini, hayalimi büyük oranda ortaya koyduğuma inanıyorum. Kam Ata başlangıçta kişisel bir proje olduğu için besteleri bu albüme mahsus kalarak ben yaptım. Bütün ekibin de her şarkının içeriğini en az benim kadar özümsediğini düşünüyorum. Kısaca özel bir çalışma yapmadık, amacımız bir ruhu yakalamak veya bir şeyi taklit etmek değildi. Gönlümüzden, ruhumuzdan ne geçtiyse onu gerçekleştirmeye çalıştık.*

Kadim Uygur metinlerinde müziğin iyileştirici gücünden bahsediliyor. Irk Bitig'de şiirin ve şarkının öneminin vurgulandığı yerler de mevcut. Mesela Kamların tef, ayna, su, ip gibi malzemeler kullanarak uyguladığı Peri Oyunu'nda tedavi esnasında müzikten faydalanıldığını açıkça görüyoruz. Size göre müziğin insan bedeninde ve ruhunda nasıl bir etkisi var? Eskiler nasıl bir müzikle nasıl bir tedavi uyguluyorlardı?
Tolga: *Müzik ile tedavi özellikle son yıllarda bazıları için çok iyi bir gelir kapısı oldu. Tabii ki insanoğlu her şeyin*

"ÇÜNKÜ VAROLUŞUMUZUN EN TEMEL PROBLEMİ ÖLÜM MEVHUMU."

içini boşaltmak zorunda. Evet, eskiden böyle tekniklerle tedavinin olduğu söyleniyor. Günümüzdekiler ise fiyasko. Kişisel düşüncem ve deneyimimden bahsetmem gerekirse: Sevdiğiniz şarkıları dinlemeniz sizi iyi hissettireceği için metabolizmanız hızlanır kendini yeniler, tazelenirsiniz, iyileşirsiniz. Hatta benim bazı kötü ruh hallerimi, düşüncelerimi kusacağım şarkılar var. Sadece kötü olduğum zamanlar o şarkıları açarım o anlar dışında o şarkıları dinlemem ve o şarkılar istemediğim ruh halini alıp götürür. Kuşkusuz ki bu psikolojik bir çözümdür. Kendimi iyi tanıdığım için başarılı olurum ve şifa bulurum. Başkasına bunu yapamam, yapabildiğini iddia edenlere de bu çağda pek inanmıyorum ne yazık ki. Kamların metodu ise tamamen davulun yarattığı etki. Son yıllarda beyin dalgalarını etkilediğini, düzenlediğini iddia eden bir çeşit yöntem ortaya atıldı. Farklı frekanslarda iki ses dalgasını dinliyorsunuz, bu frekanslar sizin amacınıza göre belirleniyor; yoğunlaşma, sakinleşme, uyku gibi. Tabii siz de isterseniz kendinize uygun olanı uğraşarak bulabilirsiniz. Ses dalgaları farklı frekanslarda olduğu için bu dalgalar ritmik bir unsur ortaya çıkarıyor. Bunun da sizin beyninizi dolayısıyla ruh halinizi etkileyebildiğini düşünüyorlar. Bilimsel olarak ben bunu bilemem ama kam davulunu veya herhangi bir büyük çaplı davulu göğsünüze veya kafanıza yakın bir şekilde tutarak çalarsanız bunun üzerinizde bir etkisi olduğunu deneyimlersiniz. Bazı araştırmacılar bu düşük frekanslardan oluşan ses dalgalarının, anne karnında duyulan kalp atışlarına benzerliği sebebiyle psikolojik olarak rahatlama, toparlanma, yoğunlaşma gibi ruh hallerini çağırdığını söylüyor. Benzer her konuda olduğu gibi bu konuda da düşüncem sabit. İşinize yarıyorsa kullanın çok büyük anlamlar yüklemenize gerek yok. Dünyadaki bütün ritüellerin özünde içe dönüş amaç edinildiği için; meditasyon, davul çalma veya sizi ne iyi hissettiriyorsa bunlar

sadece araçlarınız, atlarınız.

Peki Kam Ata olarak ilerleyen günlerde nasıl çalışmalara imza atmayı düşünüyorsunuz? Yeni çalışmalarınızın müjdecisi olabilecek miyiz?
Tolga: *Şu sıralar yeni şarkılar üzerinde çalışıyoruz, 2018'de dört-beş şarkılık bir EP yayımlama düşüncesindeyiz. Tabi bu tamamen bizim çalışma disiplinimize ve yaratıcılığımıza bağlı.*

Bu güzel sohbet için teşekkür ederiz. Son olarak Prova Mag okurlarına söylemek istediğiniz bir şeyler var mı?
Tolga: *Dosyanın konusu olduğu için şunu ekleyebilirim. Paranızı harcayacak daha güzel yerler mutlaka bulursunuz, insanların sizin inançlarınızla, umutlarınızla oynamasına izin vermeyin. Yüzlerce yöntem var, kendiniz deneyin, deneyimleyin ve kendinize en uygun olan neyse onu seçin. Sizi sizden daha iyi tanıyan kimse yok. Bir rahatsızlığınız varsa veya olduğunu düşünüyorsanız önce işin uzmanı olduğuna inandığınız bir doktora görünün, tedavinize başlayın sonra sevdiğiniz şeylere yönelin. Kamlar doğayı, insanları okumayı bilirler. Rahatsızlığı doğru teşhis ederler. Çok insan tanıdıkları için yüzünüzden dahi huyunuzu suyunuzu bilirler. Fakat çağımız bilgi çağı bilimsel olarak denenmemiş hiçbir şey ilaç olarak alınmamalı kullanılmamalı. On kişide işe yarıyor diye doğru tedavi olduğuna inanılmamalı, bunun hatası üfürükçülerde olmaz sizde olur. Hastalıkların çözümü doğada evet, ama aynı zamanda doğru çalışan bir zihinde. Kimsenin kobayı olmayın, kısaca kendinize kurtarıcı aramayın, kendinizin kurtarıcısı olun.*

Tengricilik felsefesini kendi kurgusunun merkezine koymasa da, senaryonun koptuğu noktaya Tengricilik inancını yerleştirmesinden ötürü 46 Yok Olan dizisi; televizyonlarda, kısa bir süre dahi olsa, Tengricilik kültürünün izlerini görmemizi sağladı. Bu orijinal yapımın senaristi Ercan Mehmet Erdem ile de bir röportaj gerçekleştirdik:

Selamlar. Nasılsınız ve neler yapıyorsunuz şu sıralar?
Ercan Mehmet: *Teşekkür ederim, iyiyim. Yeni bir dizi projesiyle uğraşıyorum. Eylül 2018'de Netflix'te yayınlanacak. Epey vaktimi alan bir proje ama umarım güzel bir dizi izleteceğiz. Fırsat buldukça da Tuhaf dergisine yazılar yazıyorum.*

46 Yok Olan dizisinde daha önce televizyonlarda görmeye alışık olmadığımız bir inanç sistemi olan Tengricilik inancını, dizinin temeline entegre ettiniz. Bu inancı konu edinmeyi neden tercih ettiniz?
Ercan Mehmet: *Komadaki kız kardeşini uyandırmaya çalışan bir Profesörün hikâyesini anlattım. Yıllarca var olan tedavi yöntemlerini denemiş, ilaçları kullanmış ama başarılı olamamış bir adamın hikâyesi. Bu yüzden de aslında inanmadığı bir dünyayı merak etmeye başlıyor, alternatif çözümler arıyor. Ve kız kardeşini ayağa kaldıracak şeyin onun bilincini uyandırmak, oraya varmaktan geçtiğini fark ediyor. Kısaca Şamanizmi temele koymaktansa oradan yola çıkarak kurguladım hikâyeyi.*

Dizi henüz proje aşamasındayken Tengricilik hakkında araştırmalar yaptığınız muhakkak. Peki hangi kaynaklardan yararlandınız, kimlerden bilgi aldınız?
Ercan Mehmet: *Genelde Google'dan faydalandım. Ruh Molekülü adlı bir belgeselle, Gaspar Noe'nin Enter The Void filmini izledim.*

Tarihi kayıtlarda yer alan, konuyla ilgilenen bazı antropologların Ayahuasca deneyimlerini okuduğumuzda Murat Günay'ın yaşadığı deneyimle birebir örtüştüğünü gördük. Daha önce bu deneyimi yaşamış birileriyle görüşerek mi bu kusursuz tasviri yakalayabildiniz?
Ercan Mehmet: *Evet. Daha önce bu deneyimi Peru ve Arjantin'de yaşamış insanlarla görüştüm. Onların anlattıkları önemliydi. İnsan duyduğunda inanamıyor başlarda. Spritüal bir durum var sonuçta ama farklı insanlardan benzer deneyimler dinleyince bunun bir tesadüf olmadığını düşünüyorsunuz.*

Sizin için Tengricilik ne ifade ediyor?
Ercan Mehmet: *İnsanın evrenle, doğayla ve diğer canlılarla bütünleşmesini ifade ediyor. Hiçbir şey bizim bencil, gaddar, manyak egolarımızı beslemek için yaratılmadı. Bunun farkında olan bir inanç sistemi diye düşünüyorum. Doğaya aitiz.*

"YENI BIR DIZI PROJESIYLE UĞRAŞIYORUM. EYLÜL 2018'DE NETFLIX'TE YAYINLANACAK."

Özellikle sosyal medyadan gördüğümüz kadarıyla toplumda Tengricilik inancına bir sempati ve merak duyulmaya başlandı. Siz Tengricilik inancının artan bir şekilde taraftar toplaması hakkında ne düşünüyorsunuz?
Ercan Mehmet: *İnsan var olduğundan beri binlerce din icat etti. Bir şeye inanmak istedi her zaman. Neden buradayım, sorusuna cevap aradı. Yanılıyor olabilirim ama Şamanizm bu soruya en bireysel yerden ulaşmayı vadediyor. Neden burada olduğunu anlamak için önce kim olduğunu bilmen, bulman gerekir. Şamanizm insanları bu içsel yolculuğa davet ediyor gibi geliyor bana. Şunları-şunları yaparsan cennettesin kıstası yerine bir arayışı ve arınmayı temsil ediyor. Ruhun idrakine varma süreci belki de. İnanç sistemleriyle problemli bir*

insan olduğum için hissettiğim şeyleri söylüyorum sadece.

Eski kadim inançlarımızın halen uygulanmakta olan iyileştirme tekniklerini modern bilimle harmanlamak fikrinin altında yatan neden neydi? Sizde bu fikrin oluşmasında tesiri olan etkenlerden bahseder misiniz?
Ercan Mehmet: *Dinle bilimin temel çatışması cezbediciydi. Öyle zamanlar geliyor ki insana bilim yetmiyor. Öyle zamanlar geliyor ki insana inancı yetmiyor. Bunu da en yalın sağlık üzerinden değerlendirebiliriz. Bu sebeple hikâyenin temelinde komadaki kız kardeş var. Dinle kafayı bozmuş, bilime inanmayan duayla falan her şeyi halledeceğini zanneden birinin başı sıkışınca modern tıbba koşmasıyla yalnızca bilimden medet uman birinin –örneğin inançsız bir kanser hastasının alternatif tıbba yönelmesi, enerjiyle uğraşması aynı duygudan besleniyor. İki taraf da birbirini tamamen reddedemiyor. Çünkü varoluşumuzun en temel problemi ölüm mevhumu. Bu konuyu tartıştığınızda insanların dikkat kesilme performansları ister istemez artıyor. Dizide tartışmak zihin açıcı oldu benim için.*

Çalışmamıza verdiğiniz, unutamayacağımız bu destekten ötürü teşekkür ederiz. Son olarak Prova Mag okurlarına neler söylemek istersiniz?
Ercan Mehmet: *Umarım yolculuklarında aradıkları cevabı bulurlar. Ben henüz bulabilmiş değilim. Bazen arayışın kendisi güzeldir.*

ŞEVKET ALTUĞ VE İZLERİ

FATİH DALCI

Şevket Altuğ, Türk sinemasının başlangıcı sayılan Ayastefanos'taki Rus Abidesinin Yıkılışı filminin çekiminden 29 yıl sonra; Türk sinemasının ilk uzun metrajlı ve aynı zamanda ilk renkli filmi olan, Muhsin Ertuğrul yönetmenliğindeki Halıcı Kız filminin çekiminden 10 yıl önce dünyaya geldi. Metin Erksan yönetmenliğindeki uluslararası arenadaki ilk ödüllü filmimiz Susuz Yaz'ın çekiminden tam 4 yıl önce ilk kez İstanbul Üniversitesi Sinema ve Konservatuvar Bölümü'nün kapısının eşiğini arşınladı. Bir süre tiyatro oyunlarında sahne aldı. Ardındansa onu sinema perdesine görmeye başladık.

Bir Atıf Yılmaz - Umur Bugay filmi olan İşte Hayat'ta daha sonra Tokatçı ve Yedi Bela Hüsnü gibi filmlerinde de gördüğümüz "dümenci" bir karaktere hayat veren Şevket Altuğ filmdeki kısa sahnelerine rağmen Hülya Koçyiğit ve Adile Naşit gibi isimlerin yanında sırıtmıyor aksine karakteristik jestleriyle dikkat de çekiyordu. O yıl festivallerden birçok ödülle dönen film Şevket Altuğ'a da çok iyi bir kariyer başlangıcı sağlıyordu. (Not: Filmde Uğur Dündar'ın başrolde kendini oynaması da ilginç bir nokta elbette.)

Ertem Eğilmez, Natuk Baytan, Atıf Yılmaz gibi önemli yönetmenlerle çektiği -dönemin tabiriyle çevirdiği- Aile Şerefi, Hababam Sınıfı Serisi, Kapıcılar Kralı, Tokatçı, Yedi Bela Hüsnü, Şekerpare, Şabanoğlu Şaban gibi unutulmaz filmleriyle hafızalarımıza kazınan Şevket Altuğ'un komedi performanslarının yanı sıra bir Zeki Ökten - Yılmaz Güney işbirliği olan Düşman, Atıf Yılmaz'ın yönetmen koltuğunda oturduğu ve başrollerini Cüneyt Arkın ile Müjde Ar'ın paylaştığı Mağlup Edilemeyenler de Altuğ'un izlemeye değer drama performanslarından. Bununla beraber diğerleri kadar popüler olmasa da usta oyuncunun birkaç "Zeki - Metin" filminde de hatırı sayılır performansları var.

Çoğunlukla "aile" filmlerindeki başarılı yardımcı oyuncu performanslarıyla ve filmin bütününü bozmadan sivrilen, parlayan oyunculuğuyla hafızalarımıza kazınan Şevket Altuğ'un, 70'li yılların ortasından 80'li yılların ortasına kadar uzanan kariyeri çoğunlukla komedi filmleri ile dolu iken televizyonun renklenmesinin akabinde birçok dönemdaşı gibi onun da yolu kesişti evlerin o dönemki neşe kaynağı renkli kutu ile. Perran Kutman, Ercan Yazgan, Tuluğ Çizgen ve Cihat Tamer gibi önemli isimlerle birlikte rol aldığı dönemin en çok seyredilen ve hâlâ hafızalardaki yerini koruyan yaklaşık iki senelik bir Perihan Abla döneminin ardından Perran Kutman(Şehnaz Tango) ve Ercan Yazgan(Bizimkiler) gibi o da televizyon kariyerinin büyük sıçramasını yaparak uzun bir süre sonra başrolde yer aldığı bir yapım ile izleyici karşısına çıktı.

Süper Baba, şüphesiz Türk Televizyon tarihinin mihenk taşlarından, unutulmazlarından. Gerek yayınlandığı dönemin neslini gerek öncesi ve sonrasındaki nesilleri yakalayarak herkesin kendisinden bir şeyler bulabileceği sımsıcak bir aile hikâyesiydi.

Şevket Altuğ'un kariyeri açısından olduğu kadar Türkiye'nin beyaz cam ile ilişkilerinin kuvvetlenmesi açısından da önemli olan ve hatta zamanında bir dizinin "tutması" için neler yapılması gerektiğinin formülünü belirleyen Süper Baba'ya biraz bakacak olursak; dizinin senaryosunda Ayhan Sonyürek, Güliz Kucur, Muharrem Buhara, Nilgün Öneş, Sulhi Dölek, Yavuz Turgul gibi isimler yer alırken dizi birden çok yönetmenin de elinden geçmiştir. Tunca Yönder, Feyzi Tuna, Ayşe Funda Aras, Kartal Tibet, Orhan Oğuz, Osman Sınav gibi usta bir kadronun çeşitli dönemler yönettiği dizinin yapımcılığını da Jale Altuğ - Şevket Altuğ çifti üstlenmiştir.

Bir dönem hepimizin blok flüt vasıtasıyla çalmaya çalıştığı efsane dizinin efsane müzikleri Yeni Türkü grubu ve Oya Küçümen'in ellerinden çıkmıştı.

Dizi Çengelköy'de ortalama bir mahalle hayatını olabildiğince yalın bir şekilde anlatıyor. Süper Baba'da Fikret Aksu nam-ı diğer Fiko'nun ailesine, aşklarına, arkadaşlıklarına ve mahalle esnafının hikâyelerine tanık oluyorduk. Günümüzde teknik kusurları daha bir göze batsa da ilk izlediğimiz yıllarda hiçbirimiz bu kusurları fark etmeden dizinin sıcaklığına kendimizi kaptırıyorduk.

Özellikle günümüz dizileri ile kıyaslandığında önemli bir süre yayın hayatını sürdüren dizinin bize keyifli vakit geçirtmesi, yeni yeteneklerle tanışmamızı sağlamasının yanı sıra hayatımızın güzel yıllarında fon olması ile de anılarımızda, kişisel tarihimizde unutulmaz bir yere sahip. Eninde sonunda her güzel şey gibi o güzel yıllar gibi Süper Baba da bitti. Ardından ise televizyonda ve beyaz perdede gözlerimiz hep Şevket Altuğ'u aradı durdu.

Ancak kendisi Süper Baba'dan kısa bir süre sonra bir dizi denemesi daha yaptı ancak istediği sonucu alamadığı için yayın hayatına son veren dizinin ardından Şevket Altuğ da adeta sırra kadem bastı. Birkaç ödül töreni, cenazeler ve anma geceleri dışında da kendi tercihi ile sakin bir hayat sürmeye başladı ve sanat hayatına beklenenden çok erken bir veda ile sevenlerinden kendisini mahrum etmeyi tercih etti. Elbette bu tercihine sonsuz saygı duymakla birlikte Türk sinemasının hem güldürmeyi hem ağlatmayı bu kadar iyi becerebilen bir yetenekten bu kadar erken kopmasına da elbette çok üzülüyoruz. Sevgili Şevket Altuğ'a ailesi ve sevgili dostları aracılığıyla ulaştık fakat kendisi ekranlarda ve diğer basın-yayın mecralarında prensip gereği görünmek istemediğini kibarca ilettiği için kendisinin ağzından hikâyesini sizlere aktaramıyoruz fakat bizler kendisine bir saygı duruşu mahiyetinde sayfalarımızda ve dergimizin başköşesinde yer vermek istedik. Umuyorum kendisine bir nüshamız ulaşır ve ona ne kadar sevgi ve hürmet beslediğimizden haberdar olabilir.

Hâlâ büyük bir keyif ile izlediğim ve en beğendiğim Şevket Altuğ performanslarından beşini sayacak olursam; Şevket karakterine hayat verdiği Tokatçı filmini ilk sıraya koyarım. Daha sonrasında ise Fiko karakteriyle Süper Baba'daki performansı ve Cemal karakteriyle Yedi Bela Hüsnü'deki performansı takip eder. Zihni karakteriyle Aile Şerefi ve Kimya Hocası Şevket karakterini canlandırdığı Hababam Sınıfı Uyanıyor filmlerindeki performansları da yine ilk 5'ime gözüm kapalı koyacağım diğer unutulmaz Şevket Altuğ performanslarından.

Buradan hepinize selaminko!

TAHA ULUKAYA A.K.A FOX

FİLM ÇÖPLÜĞÜ

PROJEKSİYON MAKİNASININ İCADINDAN GÜNÜMÜZE KİTLELERİ HER ANLAMDA ETKİLEYEN BİR GÜÇ OLAN SİNEMA YANLIŞ ELLERE GEÇERSE NE KADAR KÖTÜ OLABİLİR?

Türk Sineması denildiği zaman akla hangi isimler geliyor? Kemal Sunal, Türkan Şoray, Şener Şen ve benzerleri. Hala! Evet, hala Türk sineması denildiği zaman ilk akla gelen isimler bunlar oluyor. Tabi bu üslubumu efsane olmalarını bir kenara koyarak bu şekilde yazıyorum. Sen şimdi diyebilirsin 'Ne alaka canım nice yönetmenler ve günümüzde başarılı oyuncular var' bla bla... O egonu yavaşça yere koy ve iyi dinle müdür.

“BİZDE YÖNETMEN YOK MU? BİZDE SENARİST YOK MU? VAR GÜZEL KARDEŞİM, HEPSİ VAR.”

Bir dönem toplumumuzun yüzde 40-45'i sinemaya gittiğinde yönetmen, senarist, yapım firması sallamadan 'kim oynuyor' diye bakarak film seçiyordu. Zaman su gibi aktı ve bırakın aynı tür filmleri, konusu bile neredeyse birbirlerine benzeyen, hatta afişleri bile aynı olan yapımlar salonları işgal etmeye başladı. E tabi güzel halkımız da bu yozlaşmadan nasibini alarak artık oyuncuyu ve oyunculuğu bile ayırt etmez hale geldi. Sinemaya giden kitlenin yüzde 65'i şu anda bu bilinçle bilet alıyor. E yapım ve dağıtım firmaları da vatandaş ne isterse haliyle onu sunuyor. Düşünsene konusu, afişi, türü yüzde 90 aynı olan sadece oyuncuları değişik olan (Tabi kendilerine oyuncu diyebiliyorsanız) iki farklı yapım aynı anda vizyona giriyor ve ikisi de gişe yapabiliyor. Başka bir ülkede yaşanması neredeyse imkansız bir olay. Müteahhit bir adam yapımcı olabiliyor mesela! Ya da tekstil işiyle uğraşan biri! Evet, kısaca parası olan film çekiyor. Bu kadar çok komedi filminin çekildiği bir ülkede bu kadar mutsuz bir toplum sizce tezat değil de nedir? Öyle ya, sanat toplumun ar damarıdır. Kitlelerin bilinci, birikimi, karakteri kısacası birçok olgunun yansımasıdır. Tamam, sinema işi ile uğraşmayan birisi film işinin nasıl yapıldığına dair bir fikir sahibi olmak zorunda değil. Yani bilmiyor olabilir. Bugün sinemacıyım diyen bazı insanlar bile bir filmin yapım aşamasından bihaber... Lakin emin olun şunu diyor insanlar? Bizim memleketten niye adam gibi bir Bilim Kurgu çıkmıyor? Bizden niye düzgün aksiyon, tarihi türlerde işler üretilemiyor? Bizde yönetmen yok mu? Bizde senarist yok mu? Var güzel kardeşim, hepsi var. Bu insanlarda sadece bir şey yok o istediklerini yapmaları için.

Para!!! E tabi burada para ne senaristte ne de yönetmende olmak zorunda değil. Aklı başında, gözü doymuş, kültürlü ve vizyonu olan yapımcı yok. Aynı film ekipmanları, aynı color panelleri kısacası hollywood'da ne varsa bizde de var. Hatta şöyle diyeyim sana, Game of Thrones'da Joffrey'nin (bilmeyeniniz yoktur herhalde, bilenler bilmeyenlere bir zahmet hadi elden ele) öldüğü sezonun bir bölümündeki bazı sahnelerin çizim ve animasyonları Türkiye'de bir firma tarafından yapıldı. Lakin bunu bilen kaç kişi var? Toplum yozlaştığından ötürü aklı başında kimse televizyon izlemiyor ve dolayısı ile haber olduklarında onu evinde o sıra ütü yapmakta olan Ayşe teyze izliyor. Tabi burada Ayşe teyzenin günahı yok. Ne diyorduk? Avrupa da olan her türlü teknoloji sinemamızda çok şükür var. Ama biz Game of thrones yerine, yav onu geç adam gibi bir şeyler üretmek yerine abuk subuk, saçma sapan, ucuz, kalitesiz, 'oyuncusuz', pespaye işler çekiyoruz. Burada bir yapım ismi vermemin tek bir sebebi var. Kendilerini kendileri keşfetsin. Ülkemizde iyi yönetmeler, iyi görüntü yönetmenleri, iyi senaristler, iyi oyuncular mevcut. Ama sen ferrariyi otoban yerine köy yolunda kullanıyorsun. Neden? Köylü seviyor diye. Son zamanlarda Bizim Aile diye 'Shameless' uyarlaması bir iş girdi. Yani onlar uyarladıklarını söylüyorlar. Yahu güzel kardeşim, bunu piyasaya Shameless uyarlaması diye tanıtman sence o dizinin orijinalini izlemiş adamı senin dizini izlemeye çeker mi? Adam işin orijinalini izlemiş! Bırak söyleme hiç bir yerde, zaten bu uyarlama ile onu izleyecek kitle belli. Bu şekilde reklamını yapmaz anca küçük düşersin. Ki düştüler de.

Öyle ki twitter'da bu uyarlamayı Yunanistan'a falan itelemeye kalktık. Kısacası dostlar, ülkemizdeki kültürel yozlaşmayı durdurmanın tek yolu eğitimden geçmektedir. Eğer okullarda eğitim kötüyse bunu sanat yolu ile yaparak toplumu bilinçlendirmeli ve ayağa kaldırmalısınızdır. Başka türlü biz her sene salonlarda birbirinin aynısı yapımlar görmeye devam edeceğiz. Küfür edeceğiz, söveceğiz, nasıl yaaav diyeceğiz. Seviliyorsunuz.

BİR HAZİNSES'TİR SAMİ

VURAL ARLIER

1 Ocak 1925 yılında Diyarbakır'ın Hançepek mahallesinde doğar, asıl adı Samuel Agop Uluçyan'dır. Ermenidir. İlkokulu bitirdikten sonra okumayıp, kentteki Ermenilerin çoğu gibi puşicilik yapmaya başlar. Gül adında bir kızı sever, yanık seslidir. Müzikteki yeteneği kısa sürede dikkatleri çeker. 20'li yaşlarında Celal Güzelses'in yönettiği Diyarbakır Musiki Cemiyeti'ne üye olur. Gül onun imkânsız aşkı olur. Diyarbakır'dan İstanbul'a gelir 1950 yılında burada hemşerisi olan Danyal Topatan ve Vahi Öz'ü bulur onların yanında kalmaya başlar. Kumaş fabrikasında çalışır bu çalışma sırasında müziği olan ilgi ve yeteneğinden dolayı Bir Dilbere Müptelâdır Gönlüm adlı eseri yazar. Bu eseri ilk olarak o dönem yeni çıkış yapmakta olan Zeki Müren, plağında okur. Aynı binada oturduğu film yapımcısı Mümtaz Alpaslan'la tanışır. Mümtaz Alpaslan, Sami'den yeni çekeceği film için müzik yapmasını ister. Ve filme bir beste yapar. Bu filmde kısa bir rolle de oyunculuğa adım atmış olur ve birkaç filmde oynar. Metin Erksan Şoför Nebahat filminin müziklerini yapmasını ister ve hemen film için müzik çalışmaları yapmaya başlar az vakti vardır bitirmeye çalışır ve şu sözleri yazar:

Haydi, Nebahat abla,
Dodge arabana atla
Dümenimiz yolunda,
Gazla ablacığım gazla
Taksim, Şişli, Sarıyer
Durmadan hemen gider
Ablacığım n'olur
İstinye'de duruver
Saçları dalga dalga,
Canım Nebahat abla
Sevgilim İstinye'de
Gazla ablacım gazla

Filmin açılış müziği olarak kullanılır yazdığı beste ve müzik beğenilir ve filmle özdeşleşir. Sinemada yolu açılan bu ufak adam yavaş yavaş filmlerde oynamaya başlar. İstanbul'da ailesinden uzakta yaşamaya başlar hem filmlerde oynar hem müzikler yapar Yeter Ağlatma Beni ve Derdimi Kimlere Desem ezgilerini besteler.

Müslüm Gürses ve İbrahim Tatlıses albümlerinde okur fıldır-fıldır gözlü sevgi bakışlı bu adamı. Yeşilçam kabullenir her yıl onlarca filmde farklı rollerde oynar, her yarattığı karakter akıllarda kalır. Yeşilçam'da hatta dünya sinemasında benzerine pek rastlanmayan bir figür olarak kalır hafızalarda 40 yıl boyunca. Bir yandan küçük rollerle ekmeğini kazanırken bir yandan da film müzikleri yapıyor, şarkı sözleri yazıyor, besteler yapıyordu. Bestelediği eserlerin birçoğu kısa sürede popüler oluyordu. 1990'lı yıllardan sonra Yeşilçam unutur onu. Ne bir rol teklif eden ne de film müziği isteyen olur. Zor günler yaşamakta, kiralık bir evde, tek başına hayata tutunmaya çalışmakta, sağlık sorunları da çıkmaktadır. Göztepe Semiha Şakir Huzurevi'ne yerleştirilir. Ömrünün çoğu gibi, son yıllarını da yalnız yaşar. Bir süre sonra tekrar rahatsızlanır ve Haydarpaşa Numune Hastanesi'ne kaldırılır. 77 yıllık hayat yolculuğunun sonuna gelmiştir. 22 Ağustos 2002'de hayata gözlerini yumar. Kaldığı huzurevinde bir cenaze töreni yapılır önce. Cenazede sadece huzurevi sakinleri saf tutar. Sonra Kadıköy Surp Takavor Kilisesi'nde yapılan törenin ardından Hasanpaşa Ermeni Mezarlığı'na defnedilir. Mezarlıktaki törende Yeşilçam'daki bir kaç dostu dışında kimseler yoktur. Buruk bir Yeşilçam filmi gibi öyküsü vardır. Son zamanlarında hafıza güçlüğü de çekmiştir. Türk Sinemasında 42 Yıl isimli bir kitap yazmıştır, yüzlerce filmde oynamıştır, sayısız besteler yapmıştır. 2000 yılında Siyad tarafından onur ödülü almıştır. Sami Hazinses adı gibi Yeşilçam'da bir Hazinses'tir aslında acısıyla tatlısıyla oynadığı rollerle akıllarda kalmıştır. Geride ise şu dizeleri bırakmıştır:

"Dinleyin beni ey dağlar!
Ses verin bu yaralıya!
Duyan yanar gören ağlar,
Böyle bahtı karalıya!"

THEODORE JOHN KACZYNSKI
ASLINDA JOHN WAYNE'DİR

TANER AY

Ağaçlardan baharın davetkâr mûsikîsi inerken bir Cuma sabahına, Herald Tribune'ün üst yarım sayfasını kaplayan haberin başlığını bir gazete bayiinde gördüm.
O uğursuz başlığı gördüm ama her satırından gençliğim çıkacağı için haberi okuyamadım.
Theodore John Kaczynski'nin yakalanış haberini okuyamasam bile, Salt Lake'deki bir bilgisayar şirketine bırakılan bombalı paketin infilâkından sonra FBI'ın çizdiği robot resmiyle efsaneleşen bu adamın sayıklayan bir şiire benzeyen fotoğrafına uzun-uzun bakmaktan kendimi alamadım.
Fotoğraftaki adamın saçları zulme uğramışlığın dağınıklığındaki bir gururla gülümserken bizlere, gözlerinden de kestane renginde bulutlar yürüyordu kaybedilmiş gençliklerimize.
Dayanamadım, gözlerindeki kızıl kahve renkli bulutları, kayıp gençliğimin kör çakısıyla kestim; bulutlardan pas fışkırdı.
Daha fazla duramazdım, âdeta koşar adım uzaklaştım oradan, Herald Tribune isteyen bir turist bana şaşkın uçurumlarda bakarken. Ama her adımımda, kalbimin 17 senelik macerasının iplerine dizili boncuklarım da döküldü, cebimde gezdirdiğim yangın yerlerim birden parladı.

Maruf şövalyenin yalnızlıklarına sığındık en fazla.
Biz kurtarılmış mahallelerden çekilmeye hazırlanırken, Theodore John Kaczynski'nin endüstri toplumlarıyla mücadelesi yeni başlamıştı. Tam 17 sene boyunca da hep teknoloji üreten kurumları bombalayarak sürdürdü bu gölgesiz kavgasını.

FBI tarafından önce manyak olarak değerlendirildi Unabomber. Ancak, Northwesteren Üniversitesi'nde patlayan bombadan 5 sene kadar sonra, FBI'ın, parmak izi bırakmayan, kullandığı pillerin yazılarını silen, tarihi geçmiş pullar ve artık üretilmeyen teller kullanan Unabomber hakkındaki kanısı değişiverdi. Kesinlikle bir manyak değildi Unabomber. Aksine, endüstri toplumlarına karşı dünya çapında devrim çağrısında bulunan bir masal kahramanıydı. Çok zeki, 45 yaşın üzerinde, yüksek eğitimli, ılımlı karaktere sahip ve yalnızlığı tercih eden biri olduğundan da asla kuşku duyulmamalıydı.

FBI bu tahminlerde haklı çıkacaktı.
Washington Post ve New York Times gazeteleri, Adalet Bakanı Janet Reno'nun tavsiyesi üzerine ve kamu güvenliği gerekçesiyle Unabomber namıyla maruf şövalyenin 35bin kelimelik manifestosunu yayımlayınca, Amerika Birleşik Devletleri'nin senelerce kendi efsanelerine teslim olduğu gerçeği de ortaya çıkıverdi: Onun her satırında, Davy Crocket, kunduz seslerinin yeşil mûsikîsini dinliyordu. Walt Whitman'ın nefesi, gelinciklerin şurup kırmızısıyla deliren çimenlerin üzerinden esiyordu. Jack London, vahşî kurtlarla sarmaş-dolaş, öncülerin zamanını, yarınlardaki nesillere taşıyordu. John Wayne, kötüleri öldürüyordu ve Jack Kerouac, Tanrı'yı bulmak için yeniden yollara düşüyordu.

Okuyan herkesi rahatsız eden bu manifesto, New York Times'ın 8 sayfasında ve Washington Post'a en azından 30 milyon dolara mâl olan bir ilave olarak yayımlanmasaydı eğer, Theodore John Kaczynski büyük bir ihtimalle yakalanmayacaktı.
Manifesto en fazla Kaczynski ailesinin dikkatini çeker. Çünkü manifestodaki devrim çağrısının büyük üslûbu, bu ailenin yegâne ayrıksı evladı Theodore John Kaczynski'den başkasına ait olamazdı. Bu nedenle, ağabeyi David, avukatı aracılığıyla FBI'a başvurursa da, bütün ısrarlara rağmen kardeşinin adresini vermeye yanaşmaz. Ama David Kaczynski'nin bu yarı pişman başvurusu, FBI için 17 senedir beklenen ilk adım olacaktır.

David Kaczynski ne kadar direnirse direnşin, FBI, topladığı bilgilerle Theodore John Kaczynski'nin yerini çoktan tespit etmiş, küçük bir Montana kasabası olan Lincoln'ün yakınlarındaki Stemple Vadisi'ne özel ajanlarını yığmıştı.
Lincoln kasabasının şerifi Chuck O'Relly, kendisine Theodore John Kaczynski'yi soran FBI ajanlarına, "Kasabamızda herkes onu tanır. Fazla konuşmaz. Kibar birisidir. Bahçesinde yiyeceğini kendisi yetiştirir. Suyunu yakınlardaki bir kaynaktan taşır. Kasabaya geldiği zaman ise kütüphaneden çıkmaz." diye anlatır sevimli sakinlerini. FBI ajanlarından Rick Smith ise, elektriksiz ve susuz evinde, senelerdir, endüstri toplumunun nimetlerine sırt çevirmenin huzuruyla yaşayan Theodore John Kaczynski'yi biraz da kıskanarak gözetlemişti.

Theodore John Kaczynski'nin Unabomber olduğunu kanıtlamak, Theodore John Kaczynski'nin yakalanmasına kalmıştı artık.

Kıskıvrak yakalanır.
FBI ajanı Donald Sachtleben'ın beyanına göre, kulübesinin temelinde patlatılmaya hazır 3 bombaya rastlanmıştır. Ayrıca, bomba yapımını öğreten broşürler, bomba yapımında kullanılan saniyeli fitiller ve kimyasal maddeler de ele geçirilmiştir. Bombacının, New York Times ve Washington Post gazetelerinde yayımlanan manifestosunu yazarken kullandığı sanılan bir daktilo da kulübede bulunmuştur.
Tam 17 senedir süren takip sona ermişti ama Unabomber namıyla maruf bombacıyı bir kaybeden tahmin edenlerin de yanıldıkları ortaya çıkmıştı. Çünkü 22 Mayıs 1942 tarihinde Chicago'da doğan Theodore John Kaczynski, bir dâhinin benzersiz portresini çiziyordu. 20 yaşında Harvard Üniversitesi'nden yüksek matematik diploması almış, ardından Michigan Üniversitesi'ndeki doktora çalışmasıyla herkesi şaşırtmış ve 1969 senesine kadar Berkeley Üniversitesi'nde matematik profesörlüğü yapmıştı. İşte bu Theodore John Kaczynski, Berkeley Üniversitesi'ndeki görevinden, geometrik şekillerin sınırsal özelliklerini anlatmaktan sıkıldığı için istifa edip, bulaşıkçılıktan temizlikçiliğe kadar birçok berbat işte çalıştıktan sonra Kayalık Dağlar'daki kulübesine çekilmeseydi eğer, belki bugün Nobel Ödülü'ne sahip bir bilim adamı bile olabilirdi.
FBI ajanları, Theodore John Kaczynski'yi gözaltında tutabilmek için, ilk suçlamayı, patlayıcı maddeler yasasını ihlâl etmekten yaparlar. Matematik eski profesörü hakkındaki iddiaları ve delilleri değerlendiren Helena Bölge Mahkemesi, soruşturmanın tamamlanıp nihaî suçlama yapılıncaya kadar, Theodore John Kaczynski'nin kefalet hakkı tanınmaksızın gözaltında tutulmasına karar verir. Adalet Bakanı Janet Reno da,Washington'da yaptığı basın açıklamasında, soruşturmanın devam ettiğini ve FBI'a istedikleri mehili vereceklerini belirtir.

İnfilâklardan manyak portresi çizenlere göre, Unabomber eylemleri sadece birer polis vukuatıydı. Aslında, pek de haksız sayılmazlardı. Çünkü Unabomber, Washington Post ve New York Times gazetelerinde yayımlanan manifestosuna kadar, eylemlerinin mükemmelliğiyle, sistemin bütün kurumlarını polis vukuatının muammalarına hapsetmişti. Oysa Theodore John Kaczynski açısından bombalı eylemleri asla polisiye saldırılar değildi. Aksine, sistemi reddedişin birer kopuş savunmalarıydılar. Theodore John Kaczynski'nin bombalı eylemleri, her suç gibi, topluma sorulmuş sorulardı. Ama FBI ajanları, ne birer Porfiriy Petroviç'tiler ve ne de kölelerin isyanına katılmak için Capua duvarlarından atlayan birer Fulvius'tular. Bu nedenle, infilâklardaki sinyalleri hiç işitemediler. Aralarında işitenler olsa bile, neticede maaşlı bulmaca çözerler oldukları için, maaşlarını tehdit edebilecek soruları polisiye muamma kategorisinde dosyaladılar.

Be heyecansız adamlar, kendilerinden bekleneni, 17 senelik bir gecikmeyle olsa da, Stemple Vadisi'nde incirkuşları şakırlarken yerine getirebilmişlerdi. Ama artık Janet Reno'nun adamlarının önündeki Unabomber bir polisiye vukuat değil, bir kâbustu. Çünkü bombaların faili, Gary Gilmore misali bir katil olmadığı gibi, ceza adaletini savunmasıyla trajikleştiren bir Fidel Castro'ya da benzemiyordu. Theodore John Kaczynski, kendi sınıflarından ve kendi kültürlerinden olmayan Gary Gilmore portresi çizseydi, onu Spanish Fork semasından cehennemdeki arkadaşlarıyla buluşturmak çok kolay olurdu. Yahut Theodore John Kaczynski, kendi sınıflarından ve kendi kültürlerinden olmasına rağmen sistemden sapan Fidel Castro'ya benzeseydi, bu 54 yaşındaki Fidel Castro çakmasına da bir Pinos Adası bulmak eğlenceli olabilirdi. Ne var ki, manifestosundan, "İktisadî gelişme ve teknolojik ilerlemenin bilinçli mimarlığını üstlenenler katildirler. Modern insan, değişimin dayattığı bir duyguyla yaşıyor. Oysa 19'uncu yüzyılın Amerikalı öncüleri, değişimi kendi çabalarıyla yaratmışlardı." diye haykıran Theodore John Kaczynski, en fazla, Amerika'nın kurucu kahramanlarına benziyordu.

Theodore John Kaczynski, eylemleriyle, Ralph Waldo Emerson gibi hayaller diyarının ve Walt Whitman gibi Amerika'nın nabzının attığı değerlerin militanıydı. Sesinde Frederic Remington'un yahut Charles Mario Russell'ın Eski Batı tablolarındaki James Whitcomb Riley çınlıyordu. Yani, okul kitaplarındaki Amerikalı portresinin kusursuz bir suretiydi Theodore John Kaczynski.
Janet Reno'nun adamlarının kâbusu da işte bu hakikat ile başlamıştı. Thedore John Kaczynski'yi yargılayıp mahkûm etmenin, Davy Crocket'i yargılayıp mahkûm etmekten pek farklı olmamasında.
Janet Reno'nun adamlarının, tıpkı bir Davy Crocket posteri olarak adalet ve özgürlük için 10,7 mm çapındaki 14 fişekli Winchester tüfeğini konuşturan John Wayne'in bu en sahih oğlunu, babasının tüfeğini bombayla değiştirdiği için yargılayıp mahkûm edecekleri kesin. Ama çocuklarını büyüten ve kendilerine tarih ahlâkına öğreten kahramanları yargılayıp mahkûm etmek, onlar için de kâbustan farksız.
Kim ne derse desin, Theodore John Kaczynski'nin, Davy Crocket efsanesindeki son tetikçi John Wayne gibi Amerika'yı Amerika yapan o Eski Batı efsanesini sadakat ile temsil ettiği için yargılanması, tarihe ihanettir.

Bu makale, Edebiyat ve Eleştiri dergisinin Haziran 1996 tarihli 25. sayısında yayımlanmış olup, yazarı Taner Ay'ın izniyle yayıma alınmıştır.

EŞKİYA-NIN CEZASI

MEHMET BERK YALTIRIK

Kaymakam Raif Bey, kapısının yumruklanmasıyla gözlerini açtı. Kıpırdanır kıpırdanmaz sırtına ağrı saplanınca yine eski kanepenin üzerinde sızmış olduğunu fark etti. Gün ışığının vurduğu örtüleri bozulmamış yatağına sitemle baktı. Üç gündür kanepe üzerinde biraz soluklanmak maksadıyla oturuyor, kısa sürede uyuklamaya başlıyordu. Sızlanır gibi olunca kendi kendine söylendi: "Adam sen de! Geldin geleli Arnavut beyleri, aile reisleri arasında gezinmekten, ailelerin kan davasını kovalamaktan yatakta uyumaya fırsatın mı var?"

Balkanların bir ucuna, Mat kazasına üç gün önce gelmişti. Ondan önce de Manastır kaymakamlığında bulunuyordu. Bir yere atandığında namı kendinden önce giderdi, "Kamçılı Kaymakam" derlerdi. İlk vazifesine başladığı Kozan sancağında, Torosların oba basar dağlılarına asayişi ceberrutluğuyla kabul ettirmesiyle ünü Dersaadet'e dek erişmişti. Devletin dört bir yanda asayiş sıkıntısı çektiği o vakitlerde bir müddet Ödemiş havalisinin kanun tanımaz zeybek taifeleriyle ünlü kasabalarında da görev yapmıştı. Namlı efelerden birinin düze inmesi karşılığında "Kamçılı'nın tayin edilmesini" şart koşunca, üstüne o senelerde Balkanlar da cadı kazanı gibi kaynamakta olduğundan: "Asayişi buralarda da temin etsin bari!" denilerek Manastır'a gönderilmişti. Komitacı takipleri, köy ziyaretleri, cemaat ve aile reislerini tarassut altında tutmalar derken bir-iki sene sonra o tarihlerde en sıkıntılı mıntıkalardan olan Mat kazasına atanmıştı. Mat kazası, şimali Arnavutluk'un dağları ve dağlı ahalisinin kan davalarıyla meşhurdu. Komitelerin haricinde eşkıyalık yahut kan gütme nedeniyle dağa çıkanların yanında gündüz gözüyle dahi pür silah dolaşan ailelerle doluydu.

Hükümet Konağı'nın bir odasına yerleşen Raif Bey daha yol yorgunluğunu doğru dürüst atamadan bazı ailelerle görüşmelere gitmiş, merkeze telgraflar çekip mektup yazmak zorunda kalmıştı. Buranın ahalisinin kabadayı tabiatlı olması, kaymakamın namı ve ceberrutluğuyla birleşince gerçekten de "Kamçılı Raif Bey"in asayişi sağlama kabiliyeti tesirini daha şimdiden göstermişti. Elinde gümüş savatlı kamçısını şaklatarak dolaşan, belinde Smith Wesson'ı, sürmene kaması eksik olmayan, mahkeme duvarından hallice çehresiyle, daim asık kaşlarıyla otuz-kırk adım öteden göreni sindiren Raif Bey, arada bir beklenmedik sert çıkışlarıyla da insana ürküntü verirdi. Yorgunluğunu ve uykusuzluğunu da pek dışarı vurmadığından etrafında çalışanların kendisi hakkında efsaneler, söylenceler anlatmalarını da temin ederdi. Çevresine korku saçan bir amirin hakkında anlatılanlar, ahalinin muhayyilesinde elbette bire bin katarak anlatılacak, böylece asayiş ve sükûnet peyda olacaktı.

Kapının ısrarla yumruklanmaya devam etmesi üzerine hemen ayağa fırlayıp üstüne başına baktı. Fesini bile çıkarmaya mecal bulamamıştı. Ayna karşısında gelişigüzel kendini süzüp bir anda gürledi: "Patladın mı ulan? Gelsene içeri!" Raif Bey hakkında en sık anlatılan şeylerden biriydi. Canı sıkılmadıkça bir çelebi gibi hitap ederdi muhatabına. Tepesinin tası attığı zaman ise Tophane kopuklarını aratmazdı. Kaymakam böyle gürleyince aralanan kapıdan Boşnak Başçavuş'un başı göründü. İhtiyar ancak hâlâ dinç bu tecrübeli asker bir anda içeri daldı söylenerek: "Felaket more kaymakam beg! Felaket! Faciadır başımıza gelen!"

Kaymakam Raif adamın bu hali karşısında hafif ürpertiye kapıldıysa da belli etmedi. Gerek üç günlük yeni vazifesi gerekse daha önceki tecrübelerinden bölge ahalisini az çok tanımıştı. Buraların insanı sürekli silah patırtısıyla, narayla, kavgayla yaşadığından kolay-kolay faciaya, felakete olağanüstü vaka nazarıyla bakmazlardı. Keza Boşnak Başçavuş da tanıdığı kadarıyla bu takımdandı, birkaç defa eşkıya tarafından dağda kuşatılıp sağ çıkmışlığı olduğunu söylemişti. Hiçbir şeyden kolay kolay ürpermez tecrübeli bir askeri korkudan çırpınır vaziyette görünce ister istemez işkillenmişti.

"Anlatsana be adam ne oldu?"

"Kaymakam begım ben bu yaşıma ka büle vahşet görmedım. Sandıkçılar çiftligını eşkıya basmış!"

"Burnumuzun dibi! Dün önünden geçtiğimiz yer değil mi? İyi de bu feveranın, feryat etmen neden? İlk defa eşkıya baskını görmüyorsun ya?"

"Begım bu başkadır. Eşkıya Zeynel Gjahtari tek başina koca çiftlıgı basıp ahalinin hepısını dogramış more!"

Raif yutkunmasını gizleyemedi: "Nasıl doğramış?"

"Kıymış insancıklara gaddar herıf. Acimamış kızanlara kızçelere dahi!"

"Bu Zeynel dediğin bölgenin aranan eşkıyalarındandı, anlatmıştın ayaküstü. Tek tabanca tek tüfek dolaşır ele geçmez demiştik. Ulan madem tek başına o kadar insanı nasıl doğramış neccar mı bu?"

"Begım eşkıyanın işine akıl sır ermez. Gerçi bu Zeynel önceden tehdit savurmuş idı lakin bunu yapacagıni aklımıza hiç getirmedık."

"Tehdit mi?"

"Eski kaymakam zamanında. Çiftlık boş idı. Sandıkçılar derler bir aile geldı İşkodra tarafından kondular çiftlıga. Bunlar her bir iş ıçın çeşıt-çeşıt yaparlar sandık, zanaatlarıdır. Zeynel "o kan emicileri orada tutmayacaksınız, tutar iseniz ben gerisine karışmam" diye mektup yolladı kaymakama."

"Çetesi yok, kızanı yok bu ne bela heriftir ki tek başına ali kıran baş kesen dolanır ortalıkta?"

"Ahali ona kahraman nazarıyla bakar begım. Güya fenalıklara karşı korur onlari hesapça."

"Madem ahaliyi korur da bunları neden kesmiş?"

"Galiba aile Zeynel'le daha İşkodra'dalar iken hasım oldu begım. Bunlar Zeynel belasından kaçtılar buraya kondular, herhalde ihbar ettiler oradayken yahut paraları var diye tebelleş oldu başlarına.

Zeynel de buralara indı fırsat kolladı, punduna getirince dogradı insanlari. Ama dogradi dedıysem söz temsılı. Adam kulagi kesip karilarına gerdanlık yapar Karadagli çeteler yapmaz böyle vahşet. Gelın da görün vaziyetı!"

"Jandarmayı topladınız mı?"

"Çiftlikteler begım."

Kaymakam silahlarını kuşanırken bir yandan söylendi: "Arabamı hazırlat. Bir an önce varalım!"

"Emredersın begım!"

Boşnak Başçavuş'un ardından Raif Bey de merdivenlerden hızla inmeye başladı.

***

Raif Bey gördüğü manzara karşısında kapıldığı dehşeti gizleyemedi: "Korkunç! Korkunç! Hasmını yakan zeybekler, hasım mezhepten köy basan komitacılar böyle herze yiyemez!"

Güneşin bulutların ardına saklandığı o puslu havada kanlı bir vahşetin kalıntılarını seyreden jandarmalar da, kaymakam da onca çatışmanın deneyimine rağmen ilk defa ölü görmüşçesine sararıp solmuşlardı.

Çiftlik yolun yüz adım kadar dışında bir korunun ortasına dikilmişti. Kapıları patikaya ve patikanın hemen sonundaki kuyuya bakan beş evden oluşuyordu. Üçü çocuk, biri yaşlı toplamda dokuz kişi, kadınlı erkekli dışarıya sürüklenmişlerdi. Eşkıya öldürmekle kalmamış, hepsinin kafalarını kesip ayakuçlarına koyduktan sonra göğüslerinden toprağa tahta kazıklarla çakmıştı. Ağızlarına da sarımsak doldurulmuştu.

Raif Bey kamçısını şaklatarak sordu: "İnsan öldürdüğüne böyle işkence etmez. Bu garezin ardında bir şey var gibi?"

Boşnak Başçavuş sakallarını kaşıdı: "Begım buranın ahalisinin itikadınca bunlar kabirden kaçanlara yapılır."

"Kabirden kaçanlar?"

"Sen buralı degilsın kaymakam beg bilmezsın. Hortlak yahut cadı lakırdısı işitmişsindır yine de?"

"Manastır'da duydum. İçki masasında geceleri anlatırlardı. Parayla bu iş için adam tutarlarmış."

"Zeynel'e ahali bizım Boşnaklardan duyup "Vampirogli" der. Güya kabir kaçkını arar bulur ise öldürür. Lohusa iken hortlak tecavüzüne ugrayan kadınlardan dogup hortlak öldürebilen kimselerdır. Şimdi insanlar da böyle süyleyeceklerdır. Ama bana sorarsanız maksadı başka…"

"Nasıl başka?"

"Zeynel eşkıyası adam öldürmelerine kılıf olsun diye böyle dedirtır kendı ıçın. Bu yaşıma geldım gürmedım ne cadi ne hortlak."

"Peki ya bunlar?

"Bizim içindır more! Eşkıya aklınca bize mektup yazar. Kan emıcı demıştı ya işte hortlak gibi muamele etmıştır. Eşkıya kendisini ihbar edene, fenalık edene te büyle ibretlik ceza keser. Ağzına sarımsak doldurması da vaktiyle kendisini ihbar etmelerinden ilerı gelır zannederım. "Siz korudunuz ama ben tehdit ettigım şeyi size rağmen yaptım!" demek."

"Başıbozuk herif! Bir başına devlete kafa tutmaktır bu!"

Tam o esnada evlerin birinin arkasından dolanıp gelen jandarma erlerinden biri seslendi: "Kumandanim! Burada bulduk birinı!"

Kaymakam Raif Bey ile Başçavuş jandarma erinin seslendiği yere doğru seğirttiler. Yarısı yıkılmış alçak bir bahçe duvarının dibinde, çalı yığınlarının altında en fazla on dördünde gösteren bir kız iki büklüm yatmaktaydı. Faltaşı gibi açılmış gözlerinde korku okunuyordu. Saçı ve yüzü toprakla kirlenmişti. Jandarmalardan yardım alarak ayağa kalkıp duvara dayandı. Matarayla su uzattılarsa da içmek istemedi. Boşnak Başçavuş'la aralarında Arnavutça konuştular. Başçavuş konuşmalarının ardından kaymakama döndü: "Begım Zeynel eşkıyasi herkesi dogramiş savuşmuş. Bu kızçe te bu duvar dibine saklandigından gürmemış."

"Kız vakanın şahidi. Hükümet Konağı'na götürüp yazılı ifadesini alıp gerekli mercilere yollayacağız. Biz arabayla gideriz. Siz burada kalıp garipleri defnedin."

"Yanınıza jandarma verelim begım…"

"Gerekmez. Bir kısmınız definle uğraşsın, diğerleri de araziyi dolaşıp başka şahit var mı baksın. Eşkiyaya çatarsanız işi gücü bırakıp düşün peşine. Bir başına asilik etmek, adam kesmek neymiş öğrensin hergele!"

Kaymakamın yanında olayın tanığı kızla arabaya yaklaştığını gören jandarma eri sigarasını hemen yere atıp üstü kapalı arabanın kapısını açtı. Kız korka-korka arabaya çıkıp sağ tarafındaki koltuğa çöktü. Kaymakam Raif Bey de bir sıçrayışta arabaya çıkıp tam karşısındaki koltuğa oturdu. Jandarma eri kapıyı arkalarından kapatmadan önce: "Hükümet Konağı'na!" diye gürledi.

Araba tıngır-mıngır patikadan ilerleyip yola doğru giderken Raif Bey evin olduğu tarafta dikilmekte olan jandarmaların soluk birer siluete dönüştüğünü gördü. İçinde tarifsiz bir sıkıntı vardı. Bir an aracı durdurup yanına iki adam daha çağırmayı düşündü, sonra otoritesi sarsılır diye vazgeçti. Bu esnada gündüz gözüyle hava daha da kararmış bulutların tepede birikmesiyle ortalık alacakaranlık vaktine dönüşmüştü. Yolda ilerleyen atların nal sesleriyle arabanın teker tıkırtıları haricinde ortalık sessizdi.

Raif'in dikkati bir anlığına karşısında oturan kıza kaydı. Hava karanlık olduğundan arabanın içerisi de hayli loştu. Kızın gölgeler içerisinde tuhaf bir duruşu vardı, kaymakama nedensiz bir ürperti veriyordu. Gözlerindeki korkudan eser kalmamıştı, onun yerine şimdi karanlığın içinde parıltısıyla fark edilen ve daha çok "iştahlı" denilebilecek bakışlarla kaymakamı süzüyordu. Ömrü dağlık mıntıkalarda, çete mevzuları içinde geçtiğinden Raif Bey tehlikeyi vuku bulmadan evvel sezinleyebilirdi.

Yine böyle bir hissiyata kapılmıştı ama ne tür bir şeyle karşı karşıya olduğunu anlayamıyordu.

Eli gayri ihtiyari belindeki tabancasına uzandığı esnada kızla tekrar göz-göze geldi. Kızın gözlerinin o loşlukta fener misali ışıldadığına yemin edebilirdi. Kızın yüzünde peyda olan tuhaf sırıtış, köpek dişlerinin aşırı uzun vaziyetiyle birleşince görenin yüreğine indirecek bir manzara sunuyordu. Raif Bey tabancasın çekmek bir yana dursun çığlık bile atamadan kızın üzerine atıldığını gördü. Gözleri kararmadan önce arabanın muazzam bir kuvvetle sallandığını ve o kızın öküz misali bir kuvvetle üzerine çöktüğünü gördü. Bilinci kayıp giderken atların deli gibi kişnediğini işitti. Bir an yüzüne rüzgâr çarpınca ayılır gibi oldu. Kızın pencereden yarı beline dek sarktığını gördü. Ellerinden biriyle pencere pervazına tutunmuştu. Kızın pençeyi andıran siyah tırnaklarını ve anormal derecede uzun parmaklarını görünce yüreği sıkışmaya başladı. Ne tür bir kâbusun içindeydi? Yaşadıklarının ne olduğunu anlamaya çalışırken arabanın yoldan çıkıp taşlar kayalara arasında koşturmaya başladığını, atların arabanın milini koparıp uzaklaştığını fark etti. Fayton bir müddet tıngır-mıngır ilerlerken kulağına sürücü koltuğundaki jandarma erinin yürek hoplatan, ağır, ezici çığlık sesi geldi.

Fayton duraksadığında bir anlığına içi geçti. Bayılıp kalmadan gözlerini açtığında kızın arabada olmadığını gördü. Can korkusuyla güç bela kendini toparlayarak elini arabanın kapısına uzattığında elinin kanlı olduğunu gördü. Üstüne başına baktığında boğazından akan kanlarla arabanın içinin kana bulanmış olduğunu fark etti. Korkunun verdiği güçle arabanın kapısına asılıp açılır açılmaz kendini dışarı attı. Yere düştüğü zaman tüm kemikleri sızladı. Kayaların taşların üzerinde sürünürken otların ve toprağın derisini çizip acıtmasına rağmen arabadan can havliyle uzaklaşmaya başladı. Bir müddet sonra kıpırdayamaz hale gelince sırt üstü olduğu yere uzandı. Süründüğü yerlere de kanının bulaştığını gördü. Ardından o dehşetli manzaraya tanık oldu.

Çiftlikteki katliamdan kurtulan o kızın şimdi yere devirdiği jandarma erinin üzerine eğilmiş, çanaktan süt içen kedi misali yarılmış boğazından akan kanları yaladığını gördü. Kız bir an kafasını kaldırdığında, o bulutların karanlığı altında gözlerinin yine ışık saçtığını, uzun sivri dişlerinden damlayan kanların elbisesinin üstünde lekecikler bıraktığını ayan-beyan seyretti. Karşısındaki manzaranın imkânsızlığını zihni daha fazla kaldıramadığından ve kan kaybından gözleri yine karardı. Sesler de kesildi. Tahminen birkaç dakika sonra sonsuz karanlığın içinde sesleri yeniden duyabildiğini ancak gözlerini açamadığını fark etti. Kızdan geldiğini düşündüğü bir insana ait olamayacak çığlıklar yükseliyordu. Bir de hayli tok, kesin ve tek düze bir ses daha vardı: tahta üzerinde çınlayan tokmak sesi. "Tok! Tok! Tok!" Çadırcı Romanların toprağa kazık çakarken çıkardıkları seslerden aşinasıydı.

Yine bir anlığına sesler işitilmez oldu, Raif Bey baygınlık geçirdi. Kısa sürede kendine geldiğinde bu sefer gözlerini açabildi. İlk fark ettiği şey kara bulutların dağılmamış olmasıydı. Hemen ardından tepesinde dikilmekte olan adamı gördü.

Havanın loşluğuna rağmen adamın üzerindeki sırmalı fişeklikle, hamaylılar, kaması parıldıyordu. Arnavut ahali gibi beyaz bir keleşa giymişti. Kaymakamın dikkatini adamın sırtındaki tüfekle, ellerinde tuttuğu şeyler dikkatini çekti: Uzunca bir tahta kazık ve tokmak…

Adam kaymakamın üzerine eğildi, gözlerinde insanı ürperten soğuk bir ifade vardı: "Arabana bakılır ise hükümetsın. Ben ikaz etmiş idım hükümetı. Saklamayin o kan emici melunlari dedım. Ben takip ederdım bunlari te İşkodra'dan beri. İçlerınden birıni eksik saydım, arar iken jandarma göründü. Uzaktan seyrettım hepınızi. Yetişemedım… Geç de olsa hakladım sonuncuyu."

Kaymakam konuşamıyordu. Adam Raif'in yanına diz çökerek kazığın ucunu göğsüne dayadı: "Ben kolay kolay hükümet adamına zarar vermem. Lakin kaldım mecbur. Size bunu yapmaz isem siz de onlar gibı kalkıp gezersiniz, bebeklerın kızanların kızçelerin kanlarini içersiniz. Onlar gibi saplamazsam kazıgi, kesmez isem başınizi hortlarsınız siz de. Ama gazeteler bilmez, Osmanlı bilmez. Der eşkıya, der haydut. Yazarlar te şimdı: 'Caniler Mat kaymakamına kurdu pusu, vahşice öldürdüler kıydılar canina!' diye. Eşkıya ceza kesti, hem ihbarcılari hem kaymakami kestı diyecekler. Ne bilsınlar vampiroglini cadıcıyi… Kusura bakmayasın begım. Dinleseydiniz Zeynel Gjahtari'nin sözünü şimdı sağ hem salim idiniz ikiniz de…"

Raif'in gözleri yine karardı. Bedenini hissetmiyordu. Ne ağrı ne sızı vardı bedeninde. Bir tek sesleri duyuyordu. O tahta tahtaya çarptığında duyulan tok sesi şimdi hemen yanı başında duyuyordu: "Tok! Tok! Tok!"

SON

ego

şenol erdoğan

tibet'teki öküz seni tanımıyor
aslını istersen seni tibet'te kimse tanımıyor
pirinç tarlalarının isminden haberi yok
ve aslında annem tanımıyor seni
-ki büyükannemden bahsetmiyorum hiç
vatman seni tanımıyor
kondüktörün senden haberi yok
bir tren dolusu insan uzun uzun geçip gidiyor yanından
şemdinli'de seni kimse tanımıyor
fas'taki maymun da
yol boyu patates ekiyor insanlar
taş kırıcılar çalışıyor
kepçelerle kum çekiyor nehirden demiryolu boyunca işçiler
ve asfalta yama yapıyorlar
o esnada bin uçak dolusu milyonlar geçiyor üstünden
34 senedir midye satıyor köşedeki çocuk
mahallelerin bakkalları gece yarısı kepenklerini kapıyor
sabaha doğru uyanıyor müezzin
seni kimse tanımıyor.

mısıra yağmur yağıyor…
toprak kayıyor…
kaya aşınıyor…

rüzgar adını bilmiyor.

göklere giden bir karar

batuhan dedde

herkesin keşkesidir çocukluk
sonsuz ve rüyasız bir uykudur ölüm
korkun senin karakterin
annesizliğin yıkıcı etkileri
sor kendine:
kuşlara benziyor musun?
kar sessizliği tarafından kuşatıldın
benliğin,
kardaki bir gıcırtı gibi
rahatsız ediyor seni
bir cami tuvaletinde
ya da bir çöp tenekesinde
son bulmalı varlığın
buna inanıyorsun
sen,
seni sinirlendiren her şeysin aslında
bunu biliyorsun
bunu biliyorsun
-bir kez daha-
bunu biliyorsun.
sigarayı yiyorsun
kanserden ya da başka bir boktan
kendini toprakla kaplatmak için
yüzünde tiryaki maskesi
yüzünde bir insan maskesi
yüzünde yorgunluk
ve yüzünün ortasından
başka bir yerden gelir gibi
yayılan bakışların
eksikliklerinin kucağındasın
korku ve aceleyle bekliyorsun sabahı
soluk mavi saksıya ektiğin
çiçekler geliyor aklına
ektiğin ve fazla suladığın için öldürdüğün
sevgiyle dokunduğun her şeyi
öldürdüğün gerçeği çıkıyor
yastığının altından
çünkü sen kendini öldürmek istiyorsun
şimdi kuşlara sor:
sen kendine benziyor musun?
çok uzaklardan yansıyan bir görüntü gibi,
yaslanmış duvara izliyorsun hayatını

kontrol zayıf
tepkiler yitik
hep yükseklerden düşüyorsun
sen ki, tenin bilirdin kaldırımları
oturmuş kalbinden gelen
fısıltılara kulak kesiliyorsun
oysa en kötü niyetli düşmanındı o senin,
bunu bilirdin
bu gerçeği sen yarattın
güneş etkilemiyor seni,
ay'ı bir parça daha seviyorsun
sevgin zayıflığındır senin,
bunu göklerine yaz,
bunu göklerine yaz,
bunu göklerine yaz.

fazla deri koltuğunuz var mı?

berna özçelik

Kendim için yenile butonu olduğunu sanmıyorum bu sistematik bir program
Ben iyi bir yalancıyım... Elhamdülillah
Boğazıma düğü kaçtı anı tekrara düştü çünkü
Ne diyordum uyumak istiyorum bu bir upload çünkü
Tanrım koltuğa siz mi uzanırsınız ben anlatmaya başlayayım mı?

Yaş altı pazar günü kahvaltılığı baba bunlar pahalı mı: dramatik
Bunun için başka bir seans ayrılmış
Baba bunları alsana: yanlış
Altı yaşında babamla fazla olmuşuz babam dursun direk altıyı atalım

Yaş dokuz taşradayım dağlarından toplanan kekikleri sevdim
Yaramaz erkek çocukları biraz beni korkutuyor kızım
Korkmak da geleceğe sarktı bugün olmazmış
Bir gün yaramaz erkek çocukları önümü kesti pedalıma kuvvet

On dört de bir kaza geçirdim yüzümü hissetmedim
Kimse başını çevirmedi ben yine de aynaya bakmadım
Acım güzelliğimi üttü
Anladım acı da bir dahaki sefere kalmalıymış

16 biz de hiç para sorun olmadı ama şiddet dedi omzumda ağladı ölmüş babalar daha çok özlenirdi kıyas etmedim

17 biri gözüme ilişiyor, iliklenmesinden şeytan kış

18 sanrılarda vücudum kullanıldı kadındım

19 ilk yarı ben büyüdükçe zarflarım çoğalır
İkinci yarı metropole güvenim eksik dalıyorum burada devreye girsen

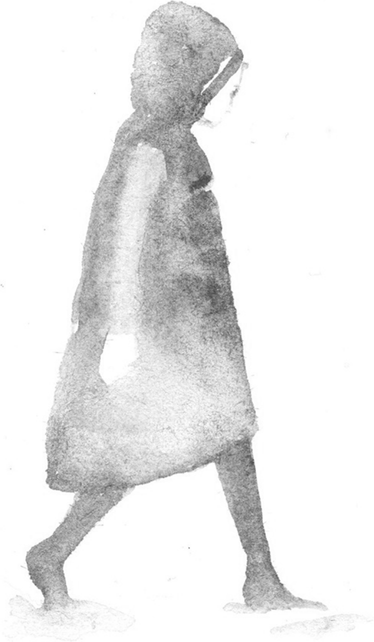
Öbür seansta görüşmek üzere ofisi nişastasına mı taşıyacaksınız
Bir dahakine birazda siz uzanın 6'dan başlayalım

dünyanın yüzde birinden kesit

cihan çetin

batı şeria'da denizler biraz tuzlu
kurşunlar biraz ağır
analar ölen çocukların yerine yenisini doğurmakla meşgul
-ölen
yeni
çocuklar-
babamın yüzü de transatlantikten bir tur daha sıcak şimdi
büyük sahra'nın bir taklidi belki de
ben ise şimdilerde
özdeki her muamma gibi
israil'e kazandırıp
yere düşen her demokrasinin önüne atlıyorum
nietzsche'nin üst insanlığından,
insansızlığa, orta doğu'ya düşen her demokrasi
patlayan bir bomba, ince sesli bir vaveyla
ciğerlerimde hıçkırık, meydanlarda karmaşa
yaşamak bir kumar;
gündüz kâbusları, komplo teorileri
bu coğrafyada ritüeldir
kendine müslümanlık ise
eski bir mezheptir

dublörün muamması

Fatih Dalcı

*bir sabaha daha tüfenk sesleriyle uyanmak,
kafamın içinde, bestelenen boktan,
militarist şiirleri haklı çıkartma çabasıyla çekilen tetikler
ve genzimdeki kesif barut kokusu..
cephanelikteki son el bombası kadar
yalnızım halbuki.*

*mezarlarınıza tüküreceğim ve
bütün çirkinler öldürülecek.
peşimde meşinsiz bedenler,
kul olmak teneffüsleri zihne zerk.
sakalımdaki çingene büyüsünü söküp attım,
şamdan ters, dava düşüktür artık.
heybem, rivayet ile dolu.
sana yemin ederim,
heybem yalan yeminlerle dolu.
kınımda hapsoldum,
simsiyah duvarlar var gözümün önünde
başat günahlarım var ve
ben dünyaya karşı vasat küfürler etmek ile meşhurum
yalnızca
anlayacağın; laf terliyorum,
dublör attan düşüyor, devletin göz bebekleri büyüdü.
tüfenk sesleri kesilmiyor,
sırtımda aynalarla terk ediyorum kenti
peşimde meşinsiz bedenler
koşmaktayım, kul olmak teneffüsleri zihne zerk,*

*bir kavgayı daha haklı çıkardı vicdanım
artık bu yara onmaz,
umarsızken ben böylesine ve kent
susuyor, bilinçaltımda işlenen tüm rejisör cinayetlerine ve
ve kazılan ceset çukurlarına.
kulaklarımızı uğuldatıyor bu sessizlik
dublör sahneyi prova ediyor, devlet ise umursamaz,
aptal bir çocuk kadar şen.
içimde büyüyen nehir;
sen isen kal'am,
seni kal'am kılan benim.
evet, isyan var dilimde ve
evet, istanbul önümde..
gök, göklüğünden bir adım geriye atmazken
deniz de maviliğinden bir şey kaybetmiyor
elbette
gürzüm ve çakıl taşlarım koynumda, heybemse dolu
ağzına kadar cinayetle
öyle ki taşıyor bazı bazı kanlar kenarlarından
öyle ki umurumda mıdır yaşamak, bilmiyorum*

*heybem sana göndermediğim şiirlerle dolu, kurşun askerlerle de
*pencere önlerinde ellerim üşüyor,
geçen kıştan beri hiç,
ardından ağladığım ölen çocukluğumla
hasbihal edemedim diye
birikiyor kolalı gömlek yakalarımda bazen çocukluğum,
göz göze gelmekten imtina ediyorum hayli
kaçırıyorum sıklıkla gözlerimi
zira
öleceğimden korkuyorum, delireceğimden**

*heybem laedriyeyle dolu
kulaklarımda bir kara kedi için blues
bir kan bandosunun gürültüsüne eş
bir kurşun lekesinin büyüklüğü
sana yemin ederim,
heybem yalan yeminlerle dolu
bir çıkarı yok,
varlık sahası kutsal falan değil
ve ben kovulmadım cehennetten hiç
yollar hala yol
yemin ederim.*

gökkuşaklı dağ manzarası

Altay Kenger

with oscar harris

ophelia,
çocukluğun kırık-dökük şarkılarıyla
friedrich'in gökkuşağının altında
ölen arkadaşlardan kalmış kelimelerle
cümleler yontuyorum sana.
zamanlar geçilirken ve
genç ömürler sökülürken gençliğimden
tin dağlarından dinlediğim masalları
sana hatıralamak için yazıyorum.

ophelia,
ay'a kalkan intiharlardan geliyorum
unutulmuş çocukluk eskizlerinden
sanşo panza'nın ölümünden
bruegel'in küçük insanlarından
uykuları fesleğen kokmayan adamlardan
makyajı makyavelist kadınlardan
senden ve sensizlikten geliyorum,
alta gracia ve caer de disgracia.

ophelia,
şimdi ben gözleri uzaklara uzanan
ve hayat yetmezliğinden ölmüş bir çocuksam;
büyük kırılmalara ve şaşırmalara
asla iyi gelmiyorsa bach
lirikleri ağlıyorsa hakan savlı'nın
beni bu tamudan çıkarmak için
kendi kıyametine kanatlarını doğrayan
bir melek olur mu ellerin?

ophelia,
sevimsiz kentlerden sana kaçtığımda
hiç ölüm görmemişiz kadar
ağlamaksız göreyim gözlerini.
parmak uçlarımızın buluştuğu dizeler
usumun ıssız yerlerinde halen.
sesim şiire her kestiğinde,
sesin şarkıyor uzaklardan, duyuyorum.
ölen arkadaşları her duyduğumda,
ölmekler diliyorsun ikimize, biliyorum.

yağmur süremlerinin kızı ophelia,
yağmurışığında bir kentte
yağmurun ayakizlerinden geçtikti seninle.

bu senin busenin anımsandığıdır.

partizan

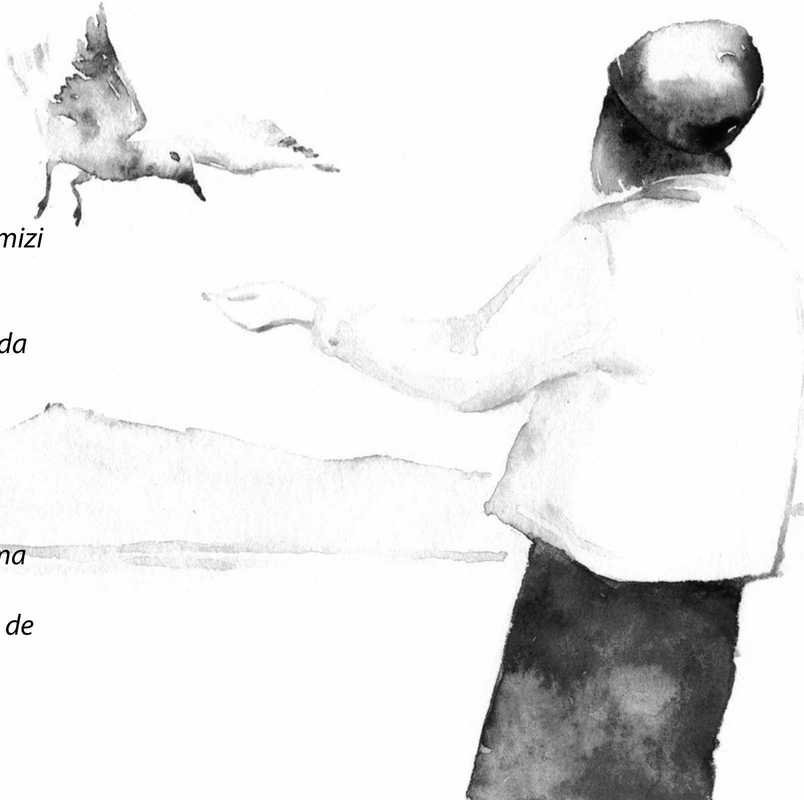
ismet özel

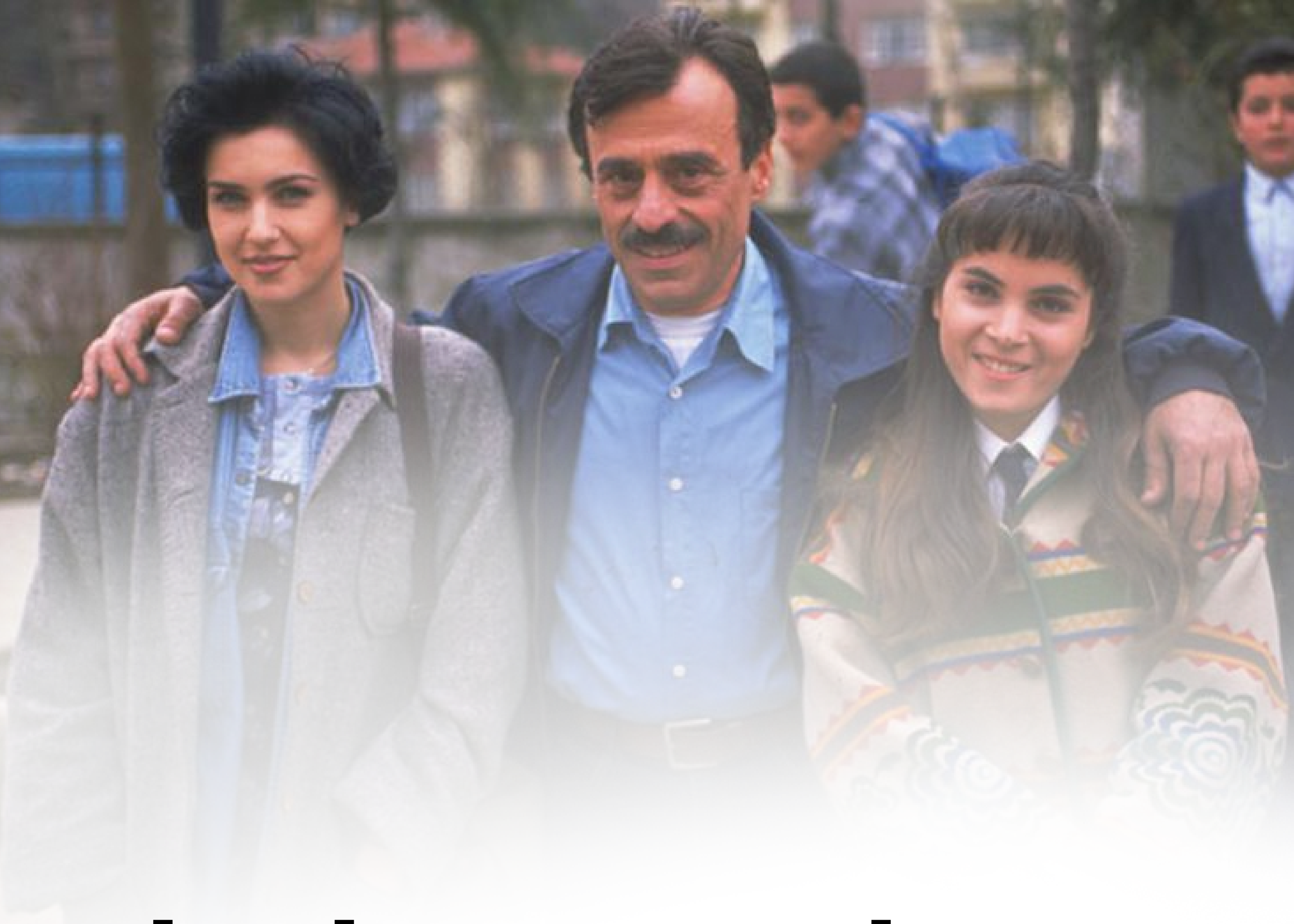
*gırtlağımda bir harf büyüyor
buna dayanacağım
dişlerim kamaşıyor yıldızlardan
buna da.
kabaran bir çarpıntı oluyor şehir.
artık yırtarak açtığımız zarflarda
ne kargış, ne infilak
yalnız
koynunda çaresiz, çıplak
isyan işaretleri taşıyan
bir ergen cesedi.
kabaran bir çarpıntı oluyor şehir
uyusam bir dağın benimle uyuduğu oluyor
her gün şehrin ortasında bir ergen ölüyor
domuzuna ölüyor bankerlere durarak
noterden onaylı kağıtlara durarak
mevlit ilanlarına durarak.
yunmadık saçlarını okşuyoruz, yavrum.
-yüzümüzde dolanan bir mayhoş kahkaha -
gırtlağımda bir harf büyüyor
gırtlağımızda.*

*sarp bir güvercin düşüyor yüreğimden
buna dayanmalıyım
ölünce bir partizan gibi ölmeliyim
sabahın kuşluk vaktine savrulan
savrulan savrulan ergen ölüleri gibi.
şehrin şarkısını söylediğim zaman
yağız bir kımıltı oluyor sesim
korku ve cüzam
korku ve cüzam
korku…
ne beklenebilir artık namlulardan.
harçlar karılmış duruyordur
hem de kara
bir gerdek olarak yaşıyoruzdur kendimizi
ne beklenebilir.
yırtarak açtığımız zarflarda
büyük tecimevlerinde, büyük çarşılarda
pokerde-sinemada-genelevlerde
ne bir suçlu çağrışımı, ne karabasan
yalnız o herkesler
o herkesler kendine akarak boğulan
ve sürdüren bir güleç kocamışlığı.
bereketli kuşlar serpeceğim ayaklarıma
genzimi yakarak
bir cinayet türküsü söyleyeceğim ben de
ölürsem bir partizan gibi öleceğim
azgın bir gebelik halinde.*

*beni dinmeyen bir mavilik kanırtıyor
buna dayanamam
bir çeteci dişleriyle söküyor kanımdaki çiviyi
buna da.*

*radyodan silah sesleri geliyor
ter kokusu geliyor, ayak
aksayan bir şey örtüyor
yüreğimin kabzasını
olmadık sesler geliyor radyodan
beynimde korkunç bir vida olarak
ergen ölüleri
artık ellerimi bu rahlelerden ayırsam
boyunbağımın ve gülüşümün o kirli
rahatlığından, yırtık uğultusundan şehrin.
umudunun ayak seslerini okşuyoruz, yavrum.
kuşandığımız
bu alkol kokusu bize ne getirdi ki!
çıksam
gök
şarlayarak devrilse ardımdan
- ölürsek bir partizan gibi ölmeliydik -
yürüsem parçalanmış bir ceset tazeliğinde
yürüsem beynimde kıpkızıl bir serinlik
sonra denizler devirebilirim dudaklarımdan
sonra aşk, sonra dirlik: partizan*

BİTTİM BEN NİHAT!

Ben buraya hapsoldum Nihat! Hapsoldum! Evler, dükkânlar, ağaçlar... Hep aynı şeyler, aynı yüzler, aynı sesler... 7 yaşında geldim ben buraya Nihat, ne hayallerle geldim. 40 yıl sonra halime bak! Buranın bir parçası oldum. İskele gibi, durak gibi, Sermet'in köşesi gibi... Yaşıyor muyum? Ölü müyüm? Taş mıyım? Duvar mıyım? Neyim? Hayatımın anlamı ne?

Çocuklarım... Babam... Dedem... Eski karım... Arkadaşlarım… Ya ben Nihat? Ben? Ben neredeyim ya? Yetti artık, burama geldi be! Dayanamıyorum… Nefes alamıyorum. Ölünce arkamdan iyi adamdı diyecekler, kıyak delikanlıydı diyecekler... Fedakârdı, ailesine düşkündü, yardımseverdi, hep başkalarını düşünürdü… Çengelköy'ün evliyasıydı!

Hadi! Hadi, gömün beni ne bekliyorsunuz? Şimdiden gömün! Yaşamıyorum zaten. Yaşamıyorum! Yaşasam sen kendin için ne istiyorsun be adam diye sorarım! Soramıyorum! Korkuyorum! Sevdiğim insana bekle ben de geliyorum diyemiyorum ben be! Ölmüşüm ben Nihat, ölmüşüm yahu! Siz öldürdünüz beni siz! Ölmek istemiyorum! Durduğum yerde çürümek istemiyorum! O benim son çaremdi. Beni bu hapishaneden çıkaracaktı, o benim kurtuluşumdu! Gitme demek istedim, diyemedim! Diyemedim Nihat diyemedim! Elif de gitti Nihat! Ben gene kaldım!
Bittim… Bittim ben Nihat!

HUNTERS IN THE SNOW (1565) – PIETER BRUEGEL THE ELDER

"Sanat, din gibidir. İnananlar için her şeydir. Fakat inanmayanlar için, bir yığın saçmalıktır."
Sense8

"Hunters in the Snow" yani "Kardaki Avcılar" adlı bu tablonun sahibi, 16. asrın sessiz Rönesans ressamı, eserlerinde insan yaşamına ve mutluluk eskizlerine sıkça yer veren, baba, Pieter Bruegel. Resmin dışında şiirle de uğraşan Bruegel'ın, Hakan Savlı ve Ülkü Tamer gibi şairlere esin kaynağı olmuş bu tablosundan bahsetme nedenimiz bu tablonun sadece bir sanat eseri olması değil. Bu tablonun sanat eserlerine esin kaynağı olan bir sanat eseri olması.

Rus sinemasının en bilinen yönetmenlerinden Andrei Tarkovsky; '72 yapımı "Solyaris" (Solaris) filminde ve "Kitabın para kazanma yöntemi olmadığını, bir ifade biçimi olduğunu anlayamıyor. Bir şair, ruhu harekete geçirmek için yazar, putperestleri beslemek için değil." gibi günümüz basım-yayım dünyasının şiir yazıcı ve yayınlayıcılarını çarpıcı bir şekilde özetleyen repliklere yer verdiği '75 yapımı "Zerkalo" (Ayna) filminde "Kardaki Avcılar" tablosunu beyaz perdeye yansıtmıştı.

Alain Tanner'ın '83 yapımı "Dans la ville blanche"(Beyaz Kentte) filminde ve Roy Andersson'ın 2014 yapımı "En duva satt på en gren och funderade på tillvaron" (Bir Güvercin Bir Dala Konmuş Varoluş Hakkında Düşünüyordu) filminde de bu tabloyu yine görüyoruz.

2011 yılında 64. Cannes Film Festivali Komitesi tarafından "Persona non Grata" yani "İstenmeyen Adam" ilan edilen Lars von Trier, Depresyon Üçlemesi'nin ikinci filmi olan Melancholia (Melankoli) filminde bu tabloyu beyaz perdede görmemize olanak sağlamıştı.

1565 yılında var edilen ve şu an Kunsthistorisches Müzesi'nde bulunan bu tabloda Bruegel; kuşların kanat çırptığı kadar bir yükseklikten bir köyü, köylülerin gündelik yaşamından bir kesiti gözlerimizin önüne seriyor. Kardaki Avcılar; gerçek bir Hollanda köyünün manzarasından esinlenen Bruegel'ın hayal gücünün bir ürünü olarak, bir kış gününün soğukluğunu tüm çıplaklığı ve berraklığıyla yüzümüze vurabiliyor. Yorgun bir avdan dönen avcılardan ziyade tablonun dört bir yanına gizlenmiş kış ayrıntıları da tabloyu estetik manada mükemmel kılan etkenlerden. Fakat bu tablonun en güçlü duygusu, insanın aciz oluşunun farkındalığı. Doğanın gücü karşısında din, devlet ve kurduğu bilumum sosyal düzenlerine rağmen halen acz içinde kalan ve her ne kadar gelişip ilerlese de basitliğinden ve ilkelliğinden kurtulamayan insanın kusursuz tasviridir. Bu tablo, kaybolması muhtemel bir dünyanın tasviridir. Trier; kaybolmak üzere olan bir dünyayı anlattığı filminde, kaybolan bir dünyanın anlatıldığı bu tabloyu koymakla rastgele bir seçim yapmışa benzemiyor. Tablodaki kuşbakışı stilden esinlenip bunu kendi filmlerinde kullanan Roy Andersson'ın Kardaki Avcılar hakkında söyledikleri tabloyu izlerken üzerinde düşünmeye değer: "Kardaki Avcılar'da gökyüzündeki kuşlar; insanlar orada nelerle uğraşıyorlar ve neden bu kadar meşguller diye düşünüyor sanki."